

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

Olomouc 2023

Dana Brychtová

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULT

Ústav speciálněpedagogických studií

Bakalářská práce

Dana Brychtová

**Přínos edukativně stimulačních skupin v mateřské škole
v Brně**

Olomouc 2023

Mgr. Lucia Pastieriková, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Přínos edukativně stimulačních skupin v mateřské škole v Brně“ zpracovala samostatně pod odborným vedením. Dále prohlašuji, že jsem uvedla všechny prameny a zdroje v seznamu použité literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena na Univerzitě Palackého v Olomouci a byla zpřístupněna ke studijním účelům i v elektronické podobě.

V Brně 2023.

Podpis.....

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování mé vedoucí práce doc. Mgr. Lucii Pastierikové, Ph.D. za její cenné rady a trpělivost při vedení mé bakalářské práce. Dále bych chtěla vyjádřit velké díky mým kolegyním, které mi tuto možnost umožnily. Poslední a největší děkuji, patří celé mé rodině za jejich neskutečnou trpělivost a podporu při mém studiu a zakončení studia.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Dana Brychtová
Katedra:	Ústav speciálně pedagogických studií
Vedoucí práce:	Mgr. Lucie Pastieriková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2023

Název práce:	Přínos edukativně stimulačních skupin v mateřské škole v Brně
Název v angličtině:	Benefit of Educationally Stimulating Group in Kindergarten in Brno
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá přínosem ESS v MŠ v Brně. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části objasním pojmy školní zralost, připravenosti a druhá část praktické části se bude věnovat programu edukativně stimulačních skupin. V praktické části se budu zabývat školní anamnézou 8 dětí, přínosem ESS pro předškolní děti a zhodnocením průběhu ESS rodiči.
Klíčová slova:	Přínos, edukativně stimulační skupiny, školní zralost a připravenost, hodnocení průběhu ESS
Anotace v angličtině:	The bachelor's thesis deals with the contribution of ESS in Kindergarten in Brno. The work is divided into a theoretical and a practical part. In the theoretical part, I will explain the concepts of school maturity and readiness, and the second part of the practical part will be devoted to the program of educationally stimulating groups. In the practical part, I will deal with the school anamnesis of 8 children, the benefit of ESS for preschool children and the evaluation of the course of ESS by parents.
Klíčová slova v angličtině:	Benefit, educationally stimulating groups, school maturity and readiness, evaluation of ESS progress
Přílohy vázané v práci:	Otázky pro rodiče
Rozsah práce:	85 stran
Jazyk práce:	Český

Obsah

Úvod	9
Teoretická část	11
1 Školní zralost a školní připravenost	11
1.1 Zralost fyzická	14
1.2 Zralost psychická (duševní)	15
1.3 Zralost sociální, emocionální	17
1.4 Nezralost	18
1.5 Co neproměškat před vstupem do ZŠ	20
2 Edukativně stimulační skupinky pro předškolní děti	21
2.1 Pro koho jsou ESS určeny	21
2.2 Pro koho ESS nejsou vhodné	22
2.3 Důležitost přítomnosti rodiče v ESS	22
2.4 Jednotlivé vzdělávací oblasti ESS	23
2.5 Motorika	24
2.6 Činnosti a hry na rozvoj jemné motoriky	26
2.7 Činnosti a hry na rozvoj hrubé motoriky	28
2.8 Činnosti a hry na rozvoj zrakového vnímání, paměti, diferenciací	29
2.9 Činnosti a hra na rozvoj sluchových schopností	30
2.10 Činnosti na rozvoj prostorové orientace, času	31
2.11 Činnosti a hry na rozvoj řeči, komunikačních schopností	33
Praktická část	35
3 Přínos edukativně stimulačních skupinek v MŠ v Brně	35
3.1 Analýza ESS a její přínos pro předškolní děti	35
3.2 Cíl	35
3.3 Výzkumné metody	35
3.4 Seznámení s MŠ a jejím okolním prostředím	37

3.5	Cíl a snaha školy	37
3.6	Okolní prostředí MŠ	38
3.7	Ukázky vybraných lekcí	39
3.7.1	1. lekce.....	39
3.7.2	2. lekce.....	42
3.7.3	3. lekce.....	44
3.7.4	4. lekce.....	45
3.7.5	5. lekce.....	46
3.7.6	6. lekce.....	49
3.7.7	7. lekce.....	49
3.7.8	8. lekce.....	50
3.7.9	9. lekce.....	51
3.7.10	10. lekce.....	51
3.8	Hodnocení průběhu lekcí	54
3.9	Školní anamnéza dětí	55
3.9.1	Dívka č. 1, před	55
	Po absolvování ESS.....	56
3.9.2	Chlapec č. 2, před	57
	Po absolvování ESS + odklad.....	58
3.9.3	Chlapec č. 3, před	58
	Po absolvování ESS.....	59
3.9.4	Chlapec č. 4, před	60
	Po absolvování ESS.....	60
3.9.5	Chlapec č. 5, před	61
	Po absolvování ESS.....	61
3.9.6	Dívka č. 6, před	63
	Po absolvování ESS.....	63

3.9.7	Chlapec č. 7, před	64
	Po absolvování ESS.....	64
3.9.8	Chlapec č. 8, před	65
	Po absolvování ESS.....	65
3.10	Co jsem sledovala a zjistila	66
3.11	Co o edukativně stimulační skupinkách říkají pedagogové	68
3.11.1	Pedagog č. 1.....	68
3.11.2	Pedagog č. 2.....	68
3.11.3	Pedagog č. 3.....	69
3.12	Co o edukativně stimulačních skupinkách říkají rodiče.....	70
3.12.1	Rodič č. 1	70
3.12.2	Rodič č. 2.....	71
3.12.3	Rodič č. 3.....	71
3.12.4	Rodič č. 4.....	72
3.12.5	Rodič č. 5.....	72
3.12.6	Rodič č. 6.....	73
3.13	Doporučení pro pedagogickou praxi	73
	Limity šetření.....	74
	Diskuze	75
	Závěr.....	77
	Seznam použitých zdrojů a citací	79
	Seznam použitých zkratk	82
	Seznam obrázků.....	83
	Přílohy	85

Úvod

Tématem mé bakalářské práce je „Přínos edukativně stimulačních skupinek v mateřské škole v Brně.“

Toto téma jsem si vybrala, neboť mě zajímá efektivita edukativně stimulačních skupin (ESS), které probíhají v konkrétní MŠ a jejich přínos pro předškolní děti, před zahájením povinné školní docházky. O téma ESS jsem měla velký zájem, abych zde načerpala další nové poznatky po dobu rodičovské dovolené a prohloubila moji dosavadní praxi.

Mateřskou školu v Brně jsem si vybrala z důvodu, že jsem zde již dříve pracovala, jako asistent pedagoga a mám zde velmi dobré vztahy s kolegyněmi a také proto, že mi zde byl umožněn přístup s mojí dcerou, když byla potřeba.

Moje téma ESS se zaměřuje na pomoc všem dětem v MŠ, které program potřebují, anebo si ho jej chtějí vyzkoušet před nástupem do školy, aby si připodobnily a osvojily, jak se mají chovat školáci, co vše je čeká při nástupu do školy, jaké budou na ně kladeny požadavky a získaly trošku jiné návyky než doposud.

Toto téma BP mi přišlo jako velice zajímavé nejen pro mě samotnou, ale také velice přínosné hlavně pro rodiče s dětmi, které navštěvují program ESS. Přínosem byly samozřejmě i pro mě, kde jsem si mohla na vlastní kůži zažít a vyzkoušet vedení těchto skupin a pozorovat, jak se dětem daří i nedaří, posléze udělat zhodnocení v jakých oblastech dítě potřebuje ještě více podpořit ba naopak, které oblasti již má dobře nacvičené a ukotvené, pro hladší vstup do školy.

V dnešní době mě napadají otázky, jak je možné, že tolik dětí má odklad povinné školní docházky? Je to v dnešní době trend, nechat dítě ve školce o rok déle? Jestli je to pro rodiče více pohodlné? Co děláme špatné, že je tolik dětí s odkladem? Žádají si rodiče o odklad pro dítě, aby mu prodloužili „dětství“? Každý z nás si může na otázky zkusit odpovědět sám.

V mateřských školách je velká část dětí, které jsou nezralé a nepřipravené pro zahájení povinné školní docházky a mají odklady povinné školní docházky. Cílem tohoto programu je pomoci se těmto dětem lépe připravit, rozvíjet určité oblasti a umožnit jim hladší vstup do školních lavic.

Zároveň dětem pomáhá v rozvoji v lepší komunikaci s rodiči, kooperaci rodič – dítě, vidí zde možnost, jak se svými dětmi lépe a efektivně pracovat, na co se zaměřit. Někteří rodiče se těžko srovnávají s tím, že jejich dítě by mělo mít odklad povinné školní docházky a tvrdí, že jej přece vůbec nepotřebuje a vše dožene v průběhu, ale zde na společných hodinách v ESS zjistí a uvědomí si, že je pro jejich dítě odklad povinné školní docházky nezbytnou součástí a je na místě.

Co mě na ESS trápí je to, že jsou zde i rodiče dětí, kterým byl program ESS doporučen, jak jsem již zmínila, třeba kvůli odkladu povinné školní docházky nebo z důvodu, že v některých oblastech je jejich dítě slabší a rozhodně by jim program pomohl, mají tu možnost si zde vše vyzkoušet a podpořit tak své dítě v tom v čem nejvíce potřebuje a připravit ho tak na lepší vstup do ZŠ, tak tuto podporu programu nevyužijí. Myslím si, že je to velká škoda pro ně samotné, ale hlavně pro jejich ratolesti.

V teoretické části se budu věnovat problematice školní připravenosti, školní zralosti a hladšímu vstupu do ZŠ.

Budu se zabývat oblastmi školní zralosti fyzickou, psychickou (duševní), sociální. Dále uvedu, co by dítě mělo umět a zvládat před zahájením povinné školní docházky, jaké by mělo mít návyky a dovednosti a co nepromeškat. Uvedu průběh ESS, na jaké oblasti jsou zaměřené, jak se s dětmi pracuje, jakými způsoby můžeme dané oblasti rozvíjet a význam rodičů v tomto programu.

V praktické části se zaměřím na přínos ESS. Dodám doporučení pro pedagogickou praxi.

Cílem práce je zhodnotit, zda má absolvování edukativně stimulačních skupin pro děti a jejich rodiče přínos, v jaké míře.

Na závěr mé práce přiblížím pár ukázkových lekcí a zhodnotím jejich průběh, práci dětí a pokusím se ohodnotit sama sebe, co se mi povedlo, nepovedlo, čeho bych se měla já i budoucí absolventi, začínající pedagogové vyvarovat.

Úplným závěrem bych chtěla krátce zhodnotit, udělat takový průřez, jak každá lekce probíhala, vyzdvihnout pokrok dětí, které navštěvovaly ESS.

Byla bych moc ráda, kdyby moje bakalářská práce napomohla dalším studentům v jejich studiu, praxi a byla pro ně přínosem pro jejich praxi

Teoretická část

1 Školní zralost a školní připravenost

Při posuzování, zda je dítě zralé se bere na vědomí celkový stav vývoje dítěte. Dítě má ze zákona nárok na vstup do ZŠ a rodičům ho nemůže nikdo upřít. Myslím si, že pokud si rodiče nejsou v nějakých oblastech u svého dítěte jistí, tak by se měli poradit jak v MŠ (mateřské škole) s pedagogem, kterou dítě navštěvuje, nebo v pedagogicko-psychologické poradně s odbornými pracovníky. Tento krok je na místě. Není dobré rozdávat odklady povinné školní docházky „na počkání“, ale pořádně zhodnotit veškeré silné a slabé stránky dítěte, a pokud je to nevyhnutelné, tak by rodiče měli dát na radu odborníků. Dítě, které má odklad povinné školní docházky a nastoupí do školy (o rok později), tak je zapotřebí zdůraznit, že pro něj bude vstup do 1. třídy mnohem hladší, ale nejen pro dítě samotné, ale i pro jeho rodiče.

Co na místě není, je doporučení s PPP, že dítě není zralé a připravené na vstup do 1. třídy, ať už z jakéhokoli hlediska nebo, že je nezralé, ale rodiče jej nechtějí vyslyšet nebo přijmout a myslí si, že tomu tak není. Tímto chováním mohou dítěti způsobit vážné komplikace a znesnadnit vstup do školy. Problémy se s nimi mohou táhnout dlouhou dobu a je to opravdu zbytečné. Děti jsou potom nešťastné, nechtějí se učit, plnit úkoly, dělají věci naschvál atd.

Školní zralost můžeme vymezit jako dosažení takového stupně vývoje (v oblasti fyzické, mentální, emočně-sociální), aby se dítě bylo schopno bez obtíží účastnit výchovně-vzdělávacího procesu: nebo alespoň bez větších obtíží, nejlépe s radostí a dychtivostí. (Bednářová, Šmardová, 2011)

„Školní zralost je stav somato – psycho - sociálního vývoje dítěte, který je výsledkem úspěšně dovršeného vývoje celého předchozího období útlého a předškolního dětství, je vyznačen přiměřenými fyzickými a psychickými dispozicemi pro požadovaný výkon a je doprovázen pocitem štěstí dítěte, který je současně dobrým předpokladem budoucího úspěšného školního výkonu a sociálního zabezpečení.“ (Langmeier, Krejčířová, 1998, s. 104)

Podle Thorové (2015) není školní zralost jen psychická připravenost na to, naučit se klasickým a základním školním dovednostem, jako je psaní, čtení a počítání, ale přidávají se i kompetence sociální, emoční zralost a intelekt. Školní zralost je podle Thorové (2015)

hlavně soubor duševních schopností a dovedností, díky němž je dítě schopné zvládnout na něj kladené nároky povinné školní docházky a zároveň být ve vyučování a školních aktivitách prospěšné.

Zralost se označuje, jako „*zralost centrální nervové soustavy (CNS), která se projevuje odolností vůči zátěži, schopností soustředit se a emoční stabilitou. Pro emočně nezralé dítě nemá role školáka motivační sílu, protože je příliš zatěžuje. Zralost CNS je předpokladem úspěšné adaptace na školní režim. Zrání CNS ovlivňuje lateralizaci (přednostní užívání jedné ruky pro psaní), rozvoj motorické a senzomotorické koordinace. Je předpokladem k rozvoji zrakové a sluchové percepce. Alespoň relativní úspěšnost ve škole závisí též na úrovni regulačních kompetencí, které ovlivňují stupeň využití rozumových schopností.*“ (Vágnerová, 2000; Zelinková, 2001, 2007, s. 110)

Zdeněk Matějček definoval školní zralost jako, „*schopnost (přípravenost, pohotovost) dítěte dostát nárokům školního vzdělávacího procesu, a to nárokům kladených na jeho organismus (především na jeho nervový systém), nárokům intelektovým, citovým i společenským.*“ (Matějček 1994, s. 94)

Ve školské zákoně je školní zralost stanovena časově „*Povinná školní docházka začíná počátkem školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dovrší šestý rok věku*“, ale současně s ohledem na tělesnou i duševní vyspělost dítěte „*začátek školní docházky je volen tak, aby dítě dosáhlo tzv. školní zralosti.*“ (§ 36 Školského zákona č. 561/2004 Sb.)

„*Školní zralost v pedagogiko psychologickém pojetí znamená stav dítěte projevující se v takové úrovni jeho organismu, která mu umožňuje adaptaci na prostředí školy. Toto pojetí vychází z vývojové z teorií vývojové psychologie, které vysvětlují, jak dítě dozrává ve své centrální nervové soustavě, ve svých mentálních schopnostech, vnímání, pozornosti, řečových a komunikativních dovednostech.*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s. 243)

Paní Kropáčková do školní zralosti zahrnuje ještě pracovní zralost. „*U dítěte sice ještě přetrvává zájem o hru, ale dítě se začíná zajímat také o činnosti připomínající školní úkoly. K dalším charakteristikám pracovní zralosti patří samostatnost, aktivita a schopnost udržet pozornost delší dobu a účastnit se řízené činnosti.*“ (Kropáčková, 2008, s. 13,14)

Také zmiňuje, že dítě, které má zahájit povinnou školní docházku má mít určitou emoční stabilitu, což znamená, že by mělo být schopné se na nějakou určenou dobu dokázat odpoutat od rodičů, rodinných blízkých. Předpokládá se i jistá míra sebeovládání a vytvoření si vztahu

s jeho vrstevníky, k pedagogům a školním úkolům a povinnostem v 1. třídě. (Kropáčková, 2008)

„Školní připravenost je chápána jako akutní stav rozvoje osobnosti dítěte ve všech oblastech s přihlédnutím k vnitřním vývojovým předpokladům i vnějším výchovným podmínkám. Konkrétně zahrnuje vyspělost psychickou (tzn. Rozumovou, sociální, emoční a pracovní, jazykovou, motorickou), podmíněnou biologickým zráním organismu, a vlivy prostředí.“ (Kropáčková, 2008, s. 15)

Goleman (1997) ve své knize Emoční inteligence uvádí, že připravenost dítěte k zahájení povinné školní docházky závisí na nejdůležitější znalosti – na znalosti, jak se učit. Uvádí sedm nejdůležitějších hledisek této schopnosti:

1. *Sebevědomí – dítě dokáže zvládat svoje pohyby, chování i okolní svět. Mělo by být přesvědčeno, že když se do něčeho pustí, setká se jeho snaha s úspěchem a dospělí mu v případě potřeby pomohou.*
2. *Zvědavost – nabytí pocitu, že je pro něj učení přínosné, příjemné a zajímavé získávat nové věci a zkušenosti.*
3. *Schopnost jednat s určitým cílem – dítě by mělo být schopné uvědomit si své schopnosti. Jeho jednání, by mělo být vytrvalé.*
4. *Sebeovládání – dítě by mělo být schopné reagovat přiměřeně svému věku. Měl by umět kontrolovat své jednání, chování a umět se přizpůsobit.*
5. *Schopnost pracovat s ostatními – jak dítě dokáže být chápáno ostatními a zároveň ostatním rozumět.*
6. *Schopnost komunikovat – měl by umět vyjádřit své myšlenky, pocity, potřeby, představy. Vyměňovat si je mezi vrstevníky.*
7. *Schopnost spolupracovat – s ostatními dětmi ve třídě a dokázat si prosadit svoje potřeby, ale najít rovnováhu i mezi potřebami ostatních dětí. (in Bednářová, Šmardová, 2022, s. 2)*

„Školní připravenost představuje souhrn všech výchovných vlivů na dítě v předškolním věku, celý způsob jeho výchovy. Způsobílostí dítěte pro vstup do školy a ke školní docházce uvádí výsledný souhrn obou předcházejících činitelů, tedy biologických a sociálních, čili školní zralost a školní připravenost.“ (Edelbergeren, Kábele, 1988, s. 21)

1.1 Zralost fyzická

Fyzická zralost je posuzována dětským lékařem (pediatrem) a to na 5 leté preventivní prohlídce. Na této prohlídce je sledováno více aspektů, nejen zralost tělesná, ale i celkový zdravotní stav dítěte a individuální specifčnosti organismu. Bere se v potaz výška, váha dítěte. Dítě by mělo mít určitou váhu a výšku před vstupem do školy. „*Uvádí se, že průměrná výška dítěte kolem 6 roku života je 120 cm, průměrná váha 20 Kg.*“ (Kropáčková, 2008, s. 19)

Samozřejmě, pokud dítě nedosahuje těchto parametrů, ještě neznámá, že dítě není fyzicky zralé pro vstup do ZŠ. Může se jednat o děti, které mají rodiče menšího vzrůstu nebo děti, které se narodí předčasně. Pokud toto dítě bude v jiných oblastech zralé a nebude mít další potíže, tak může zahájit povinnou školní docházku. Na předškolní, preventivní prohlídku je pozvané každé dítě předškolního věku i s rodiči, kde se provádí hodnocení dítěte (měření, vážení, kontrola zraku, sluchu, krevního tlaku, držení těla, stav mléčného chrupu a jeho výměny, provádí se vyšetření moči. Hodnocení provádí lékař a to pomocí rozhovoru s rodiči (zákonnými zástupci) dítěte a dítětem samotným. (Kropáčková, 2008)

Dětský lékař provede orientační zkoušku školní zralosti, zeptá se dítěte, jaké pozná a zná barvy, zjišťuje, jak je na tom dítě v komunikaci (kontroluje výslovnost a jak je široká jeho slovní zásoba). Podle toho, který orgán převažuje, rozlišujeme lateralizaci rukou (leváctví a praváctví) nebo ambidextrií (obourukost). Zjišťuje se také lateralizace smyslových orgánů (oči, uši), kde můžeme rozlišit dva typy lateralizace a to souhlasná nebo zkřížená nesouhlasná. Souhlasná lateralizace (jedná se o přednostní užívání stejné ruky a oka). Zkřížená nesouhlasná lateralizace (kdy je vedoucí pravá ruka a levé oko nebo opačně). K upřednostnění „pravé nebo levé“ ruky (šikvnější), dochází kolem 4. roku života dítěte. Určení dominance ruky je důležitá pro zahájení školní docházky a to z důvodu dalšího rozvoje dovedností hlavně čtení a psaní. Pokud, bude mít rodič jakékoliv pochybnosti, může jít s dítětem do PPP, kde s dítětem provedou zkoušku laterality. Na této prohlídce pediatr hodnotí i stav chrupu, jestli u něj nastupuje výměna mléčného chrupu za stálý). Dalším sledovaným bodem je protažení postavy. U dítěte se mění tělesná konzistence a prodlužují se končetiny. (Kropáčková, 2008)

Ve starší literatuře se ještě můžeme dočíst o tzv. filipínské míře k posouzení tělesné školní zralosti. „*Jedná se o jednoduchou orientační zkoušku, tělesné školní zralosti, kdy se zjišťuje protažení končetin. Když dítě v pěti letech ohne pravou paži přes temeno vzprámené hlavy a snaží se dotknout levého ušního boltce, nedokáže to. V šesti letech je jeho snažení pravděpodobně úspěšné, neboť proběhla proměna proporcí jeho postavy.*“ (Kropáčková, 2008, s. 21)

Jedná se pouze o zkoušku orientační, na tomto tvrzení nelze trvat na rozhodnutí, zda je dítě zralé k povinné školní docházce či nikoliv. Naše uvědomění tkví v tom, že existují i jiné faktory, které ovlivňují zralost dítěte. Dětský lékař (pediatr) má podle školského zákona právo na to, aby se vyjádřil i k odkladu povinné školní docházky, popř. odkázal rodiče k dalšímu lékařskému došetření nebo odeslat rodiče s dítětem do PPP, kde posoudí, zda je dítě na vstup do ZŠ zralé. Dětský lékař si vede průběžnou anamnézu dítěte, kde sleduje jeho vývoj a případné odchylky ve vývoji, které by mohly mít nežádoucí vliv na jeho další vývoj a vstup do ZŠ. (Kropáčková, 2008)

Fyzická zralost dítěte je také v ohrožení, pokud dítě bývá hodně často a dlouho nemocné nebo se opakující onemocnění a má celkově oslabenou imunitu, obranyschopnost. To vše se podepisuje na dětském organismu a mohou ovlivnit jeho školní úspěšnost. Odklad můžete dítěti být přínosem posílení obranyschopnosti, který bude lépe fungovat a nebude tak často oslabený a vyčerpaný z dětských nemocí. Častá nemocnost dítěte bývá pro něj velkou zátěží, protože musí neustále dohánět dané učivo, látku, kterou za dobu nepřítomnosti ve škole zameškal. Dalším bodem je to, že si dítě neustále musí budovat svoji pozici ve školní třídě, což je hodně náročně a vyčerpávající. Mezitím, když bylo dítě nemocné, tak se ve třídě vytvořily nové vztahy spolužáků a poté se stává, že když je dítě dlouhodobě nemocné, tak jej ze skupiny vylučují. Tuto a jakoukoliv zralost nejde přeceňovat, ale ani ji nemůžeme podceňovat. (Jucovičová, Žáčková, 2014)

1.2 Zralost psychická (duševní)

Psychická připravenost je dána zjm. zráním (CNS). Zrání ovlivňuje mentální schopnosti (schopnost rozeznat situaci, porozumět jí a řešit ji, co nejlépe a v krátkém čase), kvalitu vnímání, myšlení, také být schopné udržet svoji pozornost a soustředit se, ale i řečových a komunikačních schopností. Tyto schopnosti ovlivňují okolní vlivy a působení okolního prostředí. Zrání probíhá u každého jedince zcela individuálně. (Nádvorníková, 2017, s. 13)

Zahrnuje několik okolností, jako je např: rozumová a mentální vyspělost. „*Dítě v tomto věkovém období přechází od konkrétního, názorného myšlení k obecnějšímu, pojmovému myšlení.*“ *Začíná tvořit nadřazené pojmy (pes, kočka, kůň, kráva = zvířata), (mrkev, zelí, kedlubna = zelenina). V uvažování a chápání se začíná projevovat analyticko-syntetická činnost. Dítě si začíná všimnout podobností a rozdílů a je schopno vnímat jednotlivosti, chápat vazby mezi nimi.*“ (Žáčková, Jucovičová, 2020, s. 7, 8)

V předmatematických představách, dítě chápe pojmy větší – menší, začátek – konec, první – poslední, prostřední. Umí vyjmenovat čísla od 1 – 5 obvykle do 10 a trošku se v ní orientuje. Určí dny v týdnu, roční období. Dokáže používat minulý čas, přítomný a budoucí, také se v něm orientuje. Dokáže říct v čase – zítra máme zahradní slavnost, včera jsme byly v Zoo, atd. pojmy první, druhý, předposlední, hned za, před. Ve zrakovém vnímání by dítě mělo být schopno poskládat puzzle určené pro jeho věk, skládačku nebo rozstříhaný obrázek a stavět ze stavebnic podle obrázku. Co se týče zrakové diferenciací (odlišnosti), tak by mělo být schopné určit v čem se dva stejné obrázky liší, najít rozdíly, vyhledat obrázek z řady, který tam nepatří a zdůvodnit proč a určit stejnou dvojici obrázků, popřípadě je vybarvit. V pravolevé orientaci dítě dokáže říct, která ruka je levá a pravá, to stejné, která noha je pravá a levá. Ve zrakové orientaci by dítě mělo být schopné určit pojmy nahoře, dole, uprostřed, pod, před, za, vedle a dokáže to znázornit podle figurek nebo nějakého plyšáka a umístit jej podle pokynu. Dítě by mělo zvládat poznat všechny barvy i doplňkové, které leží v barevném kruhu naproti sobě. Mělo by umět pojmenovat a rozeznat geometrické tvary a rozpoznat jejich barvu. V oblasti sluchového vnímání a diferenciací je nutnost rozpoznat hlásky začátku a konce slova, případně slovo rozložit na jednotlivé hlásky. Měly by rozlišit slova a určit zda jsou slova stejná nebo jen podobně zní, anebo, určit bezvýznamové předložky. Rozpoznat slova, které mají nějaký význam, a které význam nemají. Určit z jaké strany zvuk přichází a jestli byl nahlas nebo potichu a také, který zvuk byl delší a kratší. Díky těmto uvedeným příkladům bude dítě úspěšné ve výuce matematiky, čtení, psaní a počítání. Další rovinu, kterou nesmíme opomenout je pozornost s pamětí. Dítě, které má nastoupit do školy, by se mělo zvládnout soustředit na danou činnost nejméně 5 minut v lepším případě 10 minut. Mělo by vydržet u jedné činnosti minimálně 10 minut. Nemělo by od činnosti přebíhat k druhé a mělo by ji dokončit, protože to odpovídá zátěži, která na ně bude kladena v 1. třídě. Pohádky jsou taky významnou součástí pozornosti a paměti, kde by dítě mělo umět odpovídat na otázky a povykládat zkráceně o čem pohádka byla. Pokud se přestane na nějakou činnost soustředit, tak by se k ní mělo umět i po čase vrátit. Vždy by mělo určitou činnost dokončit, ať už v čase při kterém se na ní soustředí nebo jak jsem již zmínila výše, pokud opustí danou činnost, tak by se k ní mělo vrátit a dokončit ji. I u činnostech, které pro něj nejsou značně oblíbené a nebaví ho, tak u nich vydržet. V paměti by si dítě mělo zapamatovat, co se schovalo pod šátkem, nebo co bylo na stole za obrázky, které zmizely nebo naopak, které přibýly. Jednoduchou krátkou větou, básničkou, říkankou. Umět převyprávět jednoduchý příběh. Také by mělo umět nějaké kratší básničky, říkanky a písničky. V komunikačních schopnostech je potřeba, aby dítě mluvilo gramaticky správně, dokázalo vyjádřit svoje

potřeby, pocity, povykládat, co dělali s rodinou o víkendu, odpovídat smysluplně a celými větami na otázky. V poslední řadě by taky mělo vědět, jak se jmenuje, kde bydlí, jak se jmenují jeho rodiče, slušně pozdravit, poděkovat, poprosit atd. (Jucovičová, Žáčková, 2014)

Přicházejí na řadu i náznaky logického myšlení, ale často převládá ještě myšlení mechanické. Analyticko syntetická činnost se značí tím, že - např: (dítě z celku vyčlení určité části a poté z nich vytvoří opět celek), dítě dokáže rozpoznat hlásky slova, na které slovo začíná a na kterou hlásku slovo končí nebo slova rozlišit na jednotlivé hlásky, např: pes – p – e – s). i dětská kresba se stává, více propracovanější a podrobnější. Dítě by mělo mít mluvu (komunikaci) na přiměřené úrovni, což znamená, že by se mělo umět vyjadřovat, sdělit své pocity a potřeby a mluvit gramaticky správně. Zvládat se ovládat po motorické stránce, mělo by mít kontrolu nad sebou samým a mělo by kontrolovat své city. Svě impulzivní jednání by se mělo naučit zkrotit nebo zmírnit a naučit se se situací lépe vypořádat. Samostatnost je taky důležitá složka psychické zralosti a také by se mělo naučit podřídit se autoritě. (Žáčková, Jucovičová, 2020)

„V myšlení by se měl odpoutat od egocentrismu a prezentismu.“ (Kropáčková, 2008, s. 28)

Dítě v tomto věku by si již nemělo pomáhat svojí fantazií, ale mělo by myslet reálněji. Ukazatelem psychické zralosti je myšlení, kde přechází z myšlení názorného k myšlení logickému (dítě se nechá zmást, když nasypeme písek do vysoké nádoby a poté ho přesypeme do široké nádoby, tak by mělo vědět, že je to pořád stejné množství písku, akorát je v jiné nádobě). (Kropáčková, 2008)

1.3 Zralost sociální, emocionální

Můžeme se zeptat, jestli je člověk schopný se zapojit do běžného chodu společnosti a určitým způsobem v ní fungovat a dodržovat jistá pravidla a normy? Ovšem s rolí, která vstupuje dítěti do života a to další fáze a tou je role školáka, je spojováno větší očekávání ze strany rodičů, tak i pedagogů v oblasti vyspělosti a samostatnosti. Tutu roli dítě prožívá v zcela novém, pro něj dosud neznámém, sociálním prostředí, ve třídě, škole, dužině, kde jsou na něj kladeny větší nároky, nasazení, než dítě zažívalo doposud. Zátěž by pro dítě měla být v rámci možností snesitelná, přijatelná. Mělo by tuto roli vidět pozitivně. Ze zátěže a nepřijatelných situací se může psychicky vyčerpat a mohou se objevit různé neduhy (bolesti hlavy, břicha, zvracení, průjem, pomočování, noční děsy). Dítě z MŠ do ZŠ vstupuje jako v roli žáka, školáka, spolužáka i kamaráda. Můžeme si položit pár otázek. Umí dítě trávit delší

čas mimo okruh nejbližších a rodiny? Umí dítě přijmout oddálení toho, co si přeje? Umí snést prohru nebo přijmout nějaký neúspěch? Jak je na tom třeba v sebeobsluze? Umí se samo obléknout, about, zapnout si zip, jíst příborem, umí si udržovat pořádek ve svých věcech? Jak reaguje na dané situace? Zvládá reagovat přiměřeně nebo je jeho jednání impulzivní a agresivní? Projevuje dítě dostatečné emoce k sobě i druhým lidem, dětem? Projevuje vůči nim empatii, soucit? Umí kontrolovat své impulzivní nápady? Vyrůstá dítě v dostatečně podnětném prostředí? Je mu věnovaná dostatečná pozornost, láska, pochopení? Nasloucháme dítěti? Není dítě příliš precitlivělé, úzkostné? Umí dodržovat hygienické návyky? Tyto všechny otázky by měly být zodpovězeny kladně. Pokud nastane nějaká nesrovnalost v nějaké otázce, oblasti, ještě to neznamena, že dítě je nezralé na vstup do školy. Pokud to samozřejmě není ve všech oblastech. Pokud je dítě slabší třeba v sebeobsluze nebo jiných dovednostech, tak je zde možnost s ním na tom zapracovat, tím pádem zlepšit i jeho zralost po stránce sociální, ale bohužel to nejde udělat během krátké doby, jak by si někteří představovali. Na všech oblastech a činnostech je třeba pracovat, procvičovat je a fixovat, již od narození dítě. Nezralost se nedá dohánět během jednoho měsíce, ale je potřeba na ni pracovat cíleně a pravidelně. Dalším ukazatelem je věk dítěte. Ve třídě se sejdou různě staré děti (některým bylo 6 let před prázdninami, některým až o prázdninách a některým ještě dříve nebo děti sedmileté, které se narodily v září a v poslední řadě děti s odkladem povinné školní docházky). (Žáčková, Jucovičová, 2020; Plevová, Pugnerová, 2022)

1.4 Nezralost

Nezralé dítě je více ohroženo školními neúspěchy a selháním již na začátku školní docházky, proto by si rodiče měli dobře zvážit situaci, jestli je jejich dítě připravené a zralé a vstup do 1. třídy. Pokud si nejsou zcela jisty, tak vyhledat odbornou pomoc a nechat si poradit s odborníky a požádat o vyšetření dítěte. (Žáčková, Jucovičová, 2020)

Zde uvedu pár příkladu, kdy poznáme, že je dítě nezralé na zahájení povinné školní docházky:

- 1) Častá nemocnost, opakující se nemoci.
- 2) Nepříliš dobrá tělesná kondice.
- 3) Nedokáže se orientovat v prostoru a na vlastním těle ani v čase.
- 4) Neumí se odpoutat od rodičů na delší dobu, je precitlivělé, plačtivé, bojácné, nemá žádné sebevědomí, špatně se přizpůsobuje změnám.
- 5) Celkové je dítě neobratné, těžkopádné.

- 6) Nemá dostatečné uvolněnou ruku, neumí se soustředit.
- 7) V řeči nerozumí a nedokáže se vyjádřit, nenaváže řečový kontakt, neumí smysluplně odpovědět na otázky.
- 8) Nedodržuje dohodnutá pravidla, neumí se přizpůsobit a podřídit se autoritě
- 9) Neunese neúspěch, který ho potkal.
- 10) Nezapojuje se mezi ostatní vrstevníky, je bojácné.
- 11) Není samostatné a nechová se přiměřeně ani doma ani na veřejnosti, neumí krotit své emoce. (Jucovičová, Záčková, 2014)
- 12) Nedokáže si samo říct, že potřebuje jít na toaletu nebo to zadržuje, až se počůrá, protože si třeba nechce přestat hrát, musí na situaci být neustále upozorňované a kontrolováno.
- 13) Je nesamostatné a vyžaduje pomoc od rodičů, pedagogů.
- 14) Nezvládá samostatné hygienické, stravovací návyky.
- 15) Neobratná grafomotorika, nechce si kreslit, nechce dělat rukodělné činnosti, kresba neodpovídá věku dítěte.
- 16) Nemá zájem o komunikaci nebo se jí z nějakého důvodu vyhýbá, má potíže porozumět tomu, co se od něj požaduje, má obtíže reagovat na dané úkoly, neumí si s nimi poradit nebo je samo splnit, potřebuje dohled a dopomoc. Dítě má velmi malou slovní zásobu, nedokáže se správně a smysluplně vyjadřovat. Nepoužívá všechny slovní druhy nebo je vynechává, není mu při komunikaci rozumět, má neobratnou artikulaci, nedokáže udržet konverzaci – tyto nedostatky se mohou negativně projevit v chápání a porozumění lidské řeči, chápání textu, plnění úkolů, pochopení zadání,...
- 17) Nemá zájem o vyprávěné pohádky, protože je to pro něj nezajímavé, když nechápe obsah, není schopno poslouchat nebo vyslechnout ostatní spolužáky.
- 18) Obtížně se učí básničky, říkanky, špatně vnímá rytmus nebo je oslabený, nedaří se mu správně vytleskat slabiky ve slově.
- 19) Se zřetkovou analýzou a syntézou souvisí to, že si dítě pomaleji osvojuje písmenka a špatně si je pamatuje. Nemá zájem stavět stavebnice třeba z lega podle obrázků, protože si je neumí docela dobře vybavit a zapamatovat. Také má problém v překreslování různých daných obrázků.
- 20) Dítě je rychle unavitelné, je pomalé nebo naopak velmi rychlé, ale zbrklé, nepozorné, často střída hry. Pozornost není stálá a často ho vyruší nějaké okolnosti. Není schopno práce v kolektivu dětí svých vrstevníků.

- 21) Nedokáže se vyrovnat s neúspěchem. Nedokáže rovnoměrně kontrolovat své emoce. Nedělá mu dobře nové prostředí, neumí se přizpůsobit novým situacím.
- 22) Dítě je hravé a nemá takový zájem o úkoly. Raději si bude hrát, než aby něco splnilo. (Bednářová, 2022)

1.5 Co nepromeškat před vstupem do ZŠ

„Vytváření hygienických návyků! Nastavování hranic pro dítě i nás! Dbát na to aby se dítě naučilo věci správně, kterého ho učíme! Dobré společenské návyky! Udržovat ve svých věcech pořádek a uklízet si po sobě! Vychovávat k toleranci! Hledat a vytvářet příležitosti, kdy můžeme spolu s dítětem, udělat pro někoho něco dobrého! Být ohleduplní!“ (Matějček, 2013, s. 50 – 55)

2 Edukativně stimulační skupinky pro předškolní děti

„Edukativně stimulační skupinky jsou programem, který si klade za cíl komplexní a systematický rozvoj předškolních dětí. Hravou formou podněcuje schopnosti, dovednosti a funkce důležité pro zvládnutí trivia (tj. pro budoucí čtení, psaní, počítání). Snaží se v dětech probouzet zvědavost, pomáhá jim postupně si zvykat na cílenou práci, soustředit se na činnosti úkolového typu, pracovat a komunikovat v kolektivu, dodržovat pravidla atd.“ (Bednářová, Šmardová, 2016, s. 3)

Autorkami tohoto uceleného programu jsou Jiřina Bednářová a Vlasta Šmardová. Tento kurz je určen pro děti předškolního věku a jejich rodiče a je rozvržen do 10 lekcí, které probíhají vždy ve stejném čase, ve stejný den a za přítomnosti jednoho z rodičů. Lekce probíhají jednou za dva týdny a trvají přibližně hodinu (někdy se čas o něco málo prodlouží) a to kvůli těžším úkolům nebo více rozebrání daného úkolu. Každá lekce má danou svoji pravidelnou strukturu. Jednotlivé činnosti se střídají a navazují na sebe. (Bednářová, Šmardová, 2016)

Ve skupině je přibližně 8 dětí a je vhodné, aby s nimi pracovali dvě učitelky. Nejlepší by bylo, kdyby s dětmi pracovala pí. učitelka ze základní školy a pí. učitelka s MŠ. Bohužel v praxi se ukazuje, že z časovým možností učitelů ze ŽS i z MŠ se to někdy nedá skloubit dohromady a vybrat tak vhodný den a hodinu, aby zde mohli být přítomné obě paní učitelky. Je to i z důvodu odpoledních vyučovacích hodin, zájmových kroužků, které vedou učitelé na ZŠ. (Bednářová, Šmardová, 2016)

Tento program je určený i rodičům, takže je vyžadována jejich přítomnost s dětmi ve skupinkách, popřípadě mohou rodiče zastoupit prarodiče nebo starší sourozenci, pokud to situace rodičům neumožňuje. Program je zařazený do odpoledních hodin. Samozřejmě i to zde hraje velkou roli. Pro rodiče je to velká výhoda v tom, že si nemusejí brát volno z práce, ale pro děti je to zde velká nevýhoda, protože od rána v MŠ jsou již unavené a jejich soustředěnost a pozornost je oslabená. (Bednářová, Šmardová, 2016)

2.1 Pro koho jsou ESS určeny

Tyto skupiny jsou určitě vhodné pro všechny děti, které mají odklad povinné školní docházky, nebo se zdá, že by mohly být ohroženy školním neúspěchem. Dále pro děti, u kterých je vidět, že jsou sice zralé na vstup do ŽS, ale potřebují ještě pomoci v některých slabších oblastech (např.: v motorice, řeči, komunikaci, sebehodnocení). Také pro děti, které si program chtějí vyzkoušet a získat tak přehled o tom, jak bude probíhat vyučování na ZŠ a

tím pádem získat zkušenosti a upevnit si návyky při práci, která je čeká při vstupu do ŽS Pro děti, kterým byl doporučený odklad povinné školní docházky, ale jejich rodiče si myslí, že je to zbytečné a jejich dítě žádný odklad nepotřebuje (v EES si třeba uvědomí, že je opravdu nutné zvážení vstupu do ZŠ, hlavně zde vidí, jak jejich dítě pracuje mezi ostatními vrstevníky, jinými autoritami, jestli si je dítě jisté v úkolech, při práci nebo zcela nejisté) to vše si zde rodiče uvědomí a je možné, že přehodnotí svůj postoj k odkladu povinné školní docházky a uvědomí si, že je to nejlepší řešení pro jejich dítě Tento program je také vhodný pro děti, které nenavštěvovaly MŠ z jakéhokoliv důvodu nebo pro děti, kde si rodiče nejsou zcela jistí, že jejich dítě vstup do ZŠ zvládne hladce, proto se přihlásí do těchto skupinek, kde se mohou utvrdit v tom, zdali ano, či ne. Dále jsou skupinky vhodné pro děti, které si nejsou sami sebou jisté, nevěří si a potřebují v této oblasti mnohem větší podporu než ostatní děti, které jsou si sami sebou jistí i svou prací. Dále jsou to všechny děti, které mají o skupinky zájem a také pro děti s ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorders – porucha pozornosti s hyperaktivitou), ADD (Attention Deficit Disorders – porucha pozornosti bez hyperaktivity), protože jejich vývoj ve všech směrech probíhá nevyváženě. Tento program je zcela vhodný pro děti, které trpí adaptačními a komunikačními problémy a neurotickou symptomatologií. (Bednářová, Šmardová, 2016)

2.2 Pro koho ESS nejsou vhodné

Do skupin se nezařazují děti s mentálním postižením, protože by byly skupinky pro ně velmi náročné, vzhledem k jejich náročnosti. Tyto děti potřebují volit podněty, tak aby byly na lehčí úrovni, potřebují pozvolnější přístup a delší posečkání na dané úrovni vzhledem k jejich schopnostem a dovednostem. Pro děti, které mají narušenou komunikační schopnost – logopedickou vadu. V tomto případě je doporučeno ještě více podpořit jejich vadu a to individuální logopedickou péčí. (Bednářová, Šmardová, 2016)

2.3 Důležitost přítomnosti rodiče v ESS

Rodič dítěte je seznámení s osnovou práce ve skupinkách a zafixovat si rady, jak nadále pracovat s dítětem doma. Na dané lekci je mu vše vysvětleno, a pokud si není v něčem jistý, tak má možnost se zeptat a poradit se s vedoucím lekcí. Tímto způsobem může rodič předejít chybným návykům a zvykům a ještě dostane radu, jak tyto chybné návyky Rodič se učí sledovat dítě, podporovat je při práci, oceňovat dílčí zdařilé kroky, volit vhodnou motivaci. To vše se učí i při sledování ostatních rodičů ve skupině i od paní učitelky. Takže nejen, že se učí od svého dítěte, ale i od ostatních zúčastněných, kteří navštěvují ESS. Rodiči dítěte je

umožněna vidina toho, jak dítě pracuje ve spolupráci s jinou dospělou osobou, jak na ni reaguje a jak se chová. Dále také mají možnost vidět, jak pracuje ve skupině svých vrstevníků a jak s nimi dokáže komunikovat a spolupracovat. Uvidí zde také činnosti, které se v každé lekci stupňují a jsou složitější. Vidí zde své dítě, jak se dokáže dané situaci přizpůsobit, jak se učí, jak vše, co zvládne. Rodič je zde seznámený s aktivitami a činnostmi a návodem, jak má pracovat s dítětem, tak tyto poznatky může využít k domácí přípravě a tím dítě podporovat a podněcovat k dalším úkolům, samostatnosti, kooperaci, spolupráci a pokračovat v každodenním zlepšování dítěte a tím mu usnadnit hladší vstup do ZŠ. Vytváří reálnější pohled na jejich dítě: co již zvládá a co se mu ještě nedaří a je zapotřebí se tomu více věnovat. Lépe porozumí možnostem a potřebám dítěte. Za mě hodně významnou částí a přínosu ESS je to, že rodič s dítětem začne lépe komunikovat a je to pro oba vhodná příležitost, jak se v komunikaci zlepšit a to nejen v MŠ, ale i ZŠ a dále v životě. Významná je i příležitost naučit se s dítětem a paní učitelkou lépe spolupracovat. Určitě mu to bude přínosem i v dalších letech jejich společného života. Přítomnost rodiče ve skupině dětem navozuje pocit jistoty a bezpečí, tím pádem jim umožňuje lepší koncentraci a práci s jinou autoritou, zvykat si na zcela nové a jiné situace, než byly zvyklí. Rodič zde vidí a získá praktické ukázky toho, co, kdy a jak si dítětem dělat a v jaké posloupnosti, aby dítěti pomohlo rozvíjet potřebné oblasti, tak jak je to potřebné a správné. Velkou roli zde hraje i to, že rodič sleduje práci pedagogů s dětmi, může ji napodobit, anebo si z ní vzít nějaké poučení. Samotných 10 hodin práce ve skupině by bylo pro rozvoj schopností dítěte nedostatečné, proto je program postaven tak, aby rodič získal podněty, činnosti byly vysvětleny a navozeny. Na závěr každé hodiny/lekce rodiče dostávají další náměty, úkoly (pracovní listy, doporučené hry a cvičení, aby se mohli doma s dětmi připravit). Důležitou součástí je to, aby doma dítě pravidelně procvičovalo dané úkoly a tak si navozovalo dovednosti a upevňovalo je pro další přípravu, aby v další lekci mohlo na dané úkoly navázat. Náplň lekcí bych brala jako jakousi důležitou radu, motivací inspirací pro všechny rodiče, kolegy a děti. (Bednářová, Šmardová, 2016)

2.4 Jednotlivé vzdělávací oblasti ESS

Pro dítě, které se má naučit bezproblémově číst, psát a počítat je potřeba souhry mnoha schopností. Tyto schopnosti můžeme rozdělit do těchto oblastí:

- 1) *jemná motorika a grafomotorika*
- 2) *zrakové vnímání – zraková diferenciacce, analýza, syntéza a paměť*
- 3) *prostorová orientace*
- 4) *základní matematické představy*

5) řeč, myšlení

6) sluchové vnímání – sluchová diferenciacie, analýza, syntéza, paměť

Tyto oblasti uvedené výše od sebe nelze nijak rozdělit, oddělit ani v procesu učení ani v průběhu vývoje jedince, protože na sebe vzájemně působí, mezi sebou souvisí, vzájemně se podmiňují, podněcují a prostupují. Jedno cvičení má přesah do dalších jiných oblastí (tím pádem umožňuje rozvíjení více schopností najednou). Toto si musíme vždy uvědomit a mít to v paměti. Nenásilným a hravým způsobem pomáháme dětem si osvojit pracovní návyky, u kterých je nutná jejich pozornost, koncentrace, smysl plnit si povinnosti a v poslední řadě si uvědomit, že daný úkol je potřeba vždy dokončit a neodbíhat od něj. V těchto uvedených oblastech v ESS se dítě učí respektovat a komunikovat s autoritou (pedagogem, studentem, lektorem), pracovat pod vedením dané osoby a hlavně s ní vzájemně komunikovat a odpovídat jí na dané otázky, úkoly, cvičení. Učí se zde spolupracovat ve skupinách mezi svými vrstevníky, komunikovat mezi sebou, dodržovat určitá a daná pravidla. (Jiřina Bednářová, Šmardová, 2016)

2.5 Motorika

„Motorika je pohybová schopnost jedince. Skládá se z pohybu spontánních, reflexních, volních a expresivních.“ (Hartl, 2000, s. 110)

Děti jsou od malička velice zvědavé bytosti, které zkoumají zákonitosti přírody, zkouší své pohybové schopnosti, dále je rozvíjet, proto je nedílnou součástí a naší povinností jim v činnostech pomáhat, podporovat a hlavně je povzbuzovat v dalších jejich pokusech o těžší pohyb. Naopak zakazovat jim pohybovou aktivitu nevede k ničemu dobrému a spíše bychom je měli podpořit a dopomoci k dané pohybové aktivitě než, jim něco zakazovat a být líní s nimi danou aktivitu vyzkoušet. Samozřejmě vše v bezpečné míře pro všechny zúčastněné. Pohybové aktivity dětí jsou v dnešní době omezené možnostmi, prostředím nebo jejich rodiči a strachem z volného a přirozeného pobytu a pohybu venku. Velká část dětí a rodin preferuje spíše moderní vybavení a techniku (mobil, televize, tablet, počítačové hry, než aby se šli projít ven na čerstvém vzduchu. Bohužel je i velice snadno přístupná pro děti nejen předškolního věku, ale již mnohem dříve a troufám si říci, že pomalu již od narození. Tyto uvedené faktory dnešní doby ohrožují dítě ve všech věkových rovinách a v celkovém vývoji dítěte. *„Důsledky nedostatečné pohybové aktivity se odrážejí na vývoji dítěte – omezuje se vývoj řeči, schopnost naučit se psát, brzdí se vývoj pravolevé orientace.“* (Kutálková, 2012, s. 20)

„Je třeba se především dostatečně hýbat a střídat nejrůznější aktivity, aby se svaly namáhaly přiměřeně a rovnoměrně.“ (Kutálková, 2012, s. 26)

Již od malička je zapotřebí rozvíjet veškeré složky uvedené výše. Velkou úlohu zde hraje roli rozvíjení motoriky a hrubé motoriky, obratnosti, pohyblivosti dítěte, jak v přírodě, tak na dětském hřišti, protože všechny tyto složky a společné činnosti mu pomáhají k lepšímu zapojení se mezi ostatní děti. *„Pohyblivost a přesnost pohybů ovlivňuje rychlost při běhání, skákání, prolézání, hrách s míčem. Menší pohyblivost a zručnost má vliv na preferenci činností.“ (Bednářová, Šmardová, 2015, s. 6.)*

V oblasti hrubé motoriky vidím u dnešních některých dětí veliký problém. Děti jsou lenošnější, nechce se jim dostatečně hýbat, přirozeně se pohybovat, chodit na výlety, raději by zůstaly doma sedět u televize, tabletu. Mé povšimnutí souvisí hlavně ze sledování ostatních dětí při venkovních pohybových aktivitách a praxi v MŠ. Zde si můžeme položit otázku proč to tak je? Je to z důvodu toho, že jejich rodiče jsou lenošnější? Nevedou je k dostatečnému a přirozenému pohybu venku, doma při různých činnostech? Jsou více bojácní o své děti? Moje poznámka a postřeh ze MŠ: Venku je pod mrakem, vypadá, to že bude pršet, ale to přece ničemu nevadí. Děti se obléknou a jdou s paní učitelkou na procházku. Samozřejmě už z okna vidí pár kapek deště, tak si pro jistotu berou pláštěnky a holínky, kdyby přece jen vznikly kaluže, bylo bláto, tak aby se mohly pořádně vyřádit. Od toho taky mají převlečení do deště, že jo? Samozřejmě se venku rozpršelo velice a děti byly šťastím bez sebe, že se mohou cákat, běhat, skákat v kalužích, rýpat se v blátě a dělat další věci, které jsou pro ně přirozené. Samozřejmě jsou taky řádně zašpiněné, ale tak trošku se v kalužích omyjí (myslím tím holínky). Po odpoledním obědě slyším, jak si v šatně povídají maminky některých dětí. Vy jste jako byly v tomhle počasí venku, jo? A co jste tam proboha dělali? Ty učitelky snad nejsou normální? To, snad není možný. Za takového počasí Vás vyženou ven? Vždyť máš všechno špinavý a mokry, to zase můžu prát. Takže, mně chceš říct, že zase mám očekávat nějakou nemoc, jo? No to je opravdu výborný.

Na dítě chrlí jednu otázku za druhou, ani ho nenechá pořádně nadechnout a nezeptá se ho, jak si to užil s kamarády nebo se ho zeptat, jak bylo ve školce, co jste dělali, rovnou řekne: dělej, obleč se a jdeme. Na to fakt nemám nervy. Tento příklad uvádím z vlastní zkušenosti a hlavně kvůli zmiňovaným otázkám výše. Souvisí to nejen s hrubou motorikou, přirozeným pohybem, získáváním zkušeností, obranyschopností, ale samozřejmě potom i s jednou motorikou, komunikací, řečí a dalšími oblastmi, které jsou pro všestranný, dobrý vývoj nezbytné a důležité. Proč někteří z nás vychovávají „skleníkové“ děti? Proč je nenechají

si užít hrát venku za každého počasí? Doufám a velice si přeji, aby takovéto situace od rodičů byly, co nejméně a opravdu tohle byly jen výjimečné případy. Z některých vět, co slyším od rodičů je mi opravdu smutno.

Další otázkou k zamyšlení je to, proč za děti někteří z nás dělají veškeré jejich povinnosti, úkoly, oblékají je, nenechají je, aby věci dělaly sami. Přece v určitém věku, kdy je dítě zralé na to se oblékat samo, dát si pastu na kartáček, utřít se po záchodě, tak je nutné těchto situací využít a nechat dítě, aby si vše vyzkoušelo a až to docela dobře umí, tak mu necháme převzetí odpovědnosti částečně na něm, aby bylo samostatné ve věcech a činnostech, které náleží jejich věku. Opět se v praxi setkávám s tím, že rodiče za své děti neustále vše dělají, nenechají je se oblékat, protože se jim na ně nechce dlouho čekat, vše za ně nosí, veškerou zodpovědnost dětí, přebírají na sebe a dělají ze sebe „otroky“ atd. Tím pádem je u těchto dětí oslabená další část a to jemná motorika. Jak má potom takové dítě mít správný úchop psacích potřeb, uvolněnou ruku? To si mnozí z nás neuvědomují, že tím dítěti pouze škodí. Tyto schopnosti, neschopnosti a další mají na dítě nežádoucí důsledky a negativně ovlivňují celou řadu dalších schopností a výkonů, může to i vést k nežádoucím způsobům chování mezi dětmi. „*Důsledky nedostatečné pohybové aktivity se odrážejí na vývoji dítěte – omezuje se vývoj řeči, schopnost naučit se psát, brzdí se vývoj pravolevé orientace.*“ (Kutálková. 2012, s. 20)

„*Je třeba se především dostatečně hýbat a střídat nejrůznější aktivity, aby se svaly namáhaly přiměřeně a rovnoměrně.*“ (Kutálková. 2012, s. 26)

2.6 Činnosti a hry na rozvoj jemné motoriky

Hrubá motorika se týká pohybového aparátu člověka a zapojení velkých svalových skupin (chůze, běhání, skákání, lezení, plazení). Jemná motorika se naopak týká mluvidel a rukou. Tyto skupiny svalů mezi sebou navzájem souvisí a to velmi úzce. Dítě většinou řekne svoje první slovo, když začíná chodit a manipulovat s předměty. Dítě začíná lépe mluvit a artikulovat v době, kdy začíná s kreslením. Činnosti střídáme, tak aby se dítěti mluvení hned nezprotivilo. vyrábíme, prohlížíme knížky, navlékáme korálky, stavíme s plastelínou apod. pokud se dítěti nechce moc mluvit, tak se na logopedické vyšetření zjišťuje i jak je na tom dítě v kresbě, protože ta nám může ledaco napovědět nebo dát přesné informace o obratnosti dítěte. Díváme se také na to, jestli je kresba bohatá, jestli obsahuje detaily, jak dítě drží tužku. Při rozvoji jemné motoriky je také důležité různorodost materiálů i jejich velikosti. Střídat je.

Hra s nejmenšími předměty představuje pro děti mnohem větší náročnost a zručnost. Tím pádem se i lépe procvičuje jemná motorika. (Kutálková, 2014)

- 1) Navlékání těstovin, korálek nebo plastových brček na provázek, tyčku – střídáme různě velké tvary
- 2) Šroubování víček – děti se snaží odšroubovat a zašroubovat různě velké víčka na pet lahve.
- 3) Hrátky s plastelínou, hlinou, hmotou – vytváření obrazců podle předlohy, různé vyvalování a vykrajování obrázků.
- 4) Vystřihování – podle vzoru nebo pouze stříhání papíru bez linií.
- 5) Vytrhávání barevných papírů a lepení – děti si mohou vytvořit vlastní tapetu nebo obrázek. Dolepovat různě velké kousky do obrázku nebo si ho sami vytvořit.
- 6) Muchlání papíru – ze zmuchlaných kuliček můžou postavit sněhuláka, ledního medvěda.
- 7) Skládání a překládání papíru – vytvoření si harmoniky, červíka, kterého mohou umístit do obrázku z vytrhaného papíru.
- 8) Překládání papírů do obrázků.
- 9) Učení se zavazovat tkaničky – dělat uzlíky na tkaničce nebo suky na šňůrce, provázku.
- 10) Přišívání knoflíků na oblečky pro panenky.
- 11) Šití vlastních oblečků pro panenky. Oblékání panenek a miminek.
- 12) Pletení a zaplétání vlasů – na česacích pannách nebo rodičích.
- 13) Kreslení do mouky, písku.
- 14) Malování s křídami.
- 15) Foukání foukacími fixami podle vzoru – na trička.
- 16) Obtiskování, vykrajování tvarů z brambor.
- 17) Ťupání, malování prstovými barvami, vodovými i temperovými.
- 18) Výroba batikovaných triček – opět za použití knoflíků a motání provázků.
- 19) Barvení vajíček na Velikonoce – pomocí trávy, kytiček a zamotáním do silonky, zavazováním provázku.
- 20) Samostatné zapínání, rozepínání, oblékání oblečení.
- 21) Nazouvání bot, ponožek.
- 22) Hod na tyčku – kroužky, nebo balónky do malých velkých děr.
- 23) Přebírání předmětů v krabičce.
- 24) Vytahování předmětů pomocí pinzety.

- 25) Skládání staveb z lega, kostek, magnetu.
- 26) Magnetická hra – vylov rybičky z akvária.
- 27) Hra Domino.
- 28) Pexeso.
- 29) Hra na klavír.
- 30) Cvičení s prsty. Vytleskávání.
- 31) Rukodělné činnosti a práce s nářadím, vrtačka, šroubováky, kladívka.
- 32) Práce s přírodninami.
- 33) Každodenní činnosti a pomoc v domácnosti. (Bednářová, Šmardová, 2016)

2.7 Činnosti a hry na rozvoj hrubé motoriky

Dítě je od narození velmi akční a zvědavé, dejme mu tu možnost ji naplno využít venku, na hřištích v přírodě. Od malička všechny předměty prozkoumává a strká do pusy, pozoruje. Myslím si, že je velkou chybou dětem vše hned zakazovat a nedat mu prostor si věci osahat a vyzkoušet z jakéhokoliv důvodu. To může mít potom velmi negativní důsledky na jeho obratnost, řeč, výslovnost, grafomotoriku. Dítě rádo pomáhá v domácnosti, ale někteří rodiče vůbec nezapojují děti do domácích činností, tím pádem opět dítě strádá, poté se někam vyjede autem a pohyb je opět nulový. Děti nejsou moc zvyklé chodit na výlety, procházky a potom jsou lenivé, neobratné, mluvit neumí a jsou náchylnější k různým nemocem. Zde uvádím příklady na rozvoj hrubé motoriky. Pro mě jsou to příklady naprosto přirozené. (Kutálková, 2014)

- 1) Poskoky na jedné noze, sounož.
- 2) Skákání přes švihadlo a překážky v přírodě.
- 3) Stoj na jedné noze, udělání holubičky.
- 4) Procházky, výlety po různých typech terénu, mimo cesty, do přírody, do skal.
- 5) Hry na honěnou. Na slepou bábu. Cukr, káva, limonáda. Škatule, škatule, hýbejte se.
- 6) Skákání pře kaluže, překážky, klacky, do výšky, do dálky.
- 7) Chození pře obrubníky, přes trávu, kostky, kameny.
- 8) Lezení, šplhání do kopce po laně.
- 9) Lezení a skákání v přírodě přes pařezy.
- 10) Skákání přes gumu.
- 11) Lezení na stromy, do keřů, skalky, skály, prolézačky.
- 12) Hledání hub v malém porostu jehličnanů.
- 13) Prolézání tunelů, vodních roklin, jeskyní.

- 14) Házení a chytání míče při hrách.
- 15) Cvičení odpalování balónku.
- 16) Lezení po střeších.
- 17) Brodění se v malé řece.
- 18) Chození a boření se v blátě.
- 19) Házení kamínků do rybníka (žabky).
- 20) Hry petangue, kuličky, badminton, ping pong, tenis a mnohé další.
- 21) Kopání do balonu, kopání na cíl, do branky.
- 22) Balónová přestřelka, vbíjená, hra na třetího, na jelena, na krále střelců.
- 23) Jízda na kole, kolečkových bruslích, lyžích, koloběžce, odrážedlech.
- 24) Jakákoliv práce na zahradě, doma.
- 25) Přelézání přes žebříky.
- 26) Trhání ovoce ze stromů, ze zahrady.
- 27) Plavání a jakékoliv vodní hry a sporty.
- 28) Nafukování předmětů – čluny, matrace, balóny.
- 29) Běhání – jak na rychlost, jen tak, na kratší vzdálenosti, kolem překážek.
- 30) Koulování, stavění z hlíny a přírodního materiálu doma i v přírodě.
- 31) Posilovací hřiště.
- 32) Skákací panák. (Kutálková, 2010)

2.8 Činnosti a hry na rozvoj zrakového vnímání, paměti, diferenciacce

Zrak je velice důležitým zdrojem ve světě. Díky zraku poznáváme svět kolem nás, jeho prostředí a získáváme nejvíce informací z okolního světa a děje kolem nás. Zrak je pro nás velmi důležitý jakožto zdroj informací, ale také komunikačním prostředkem mezi lidmi, světem. Pomocí zraku můžeme pozorovat různé aspekty, mimiku, gesta a na jejich poznání usuzujeme, co si třeba daný člověk myslí, jakou má náladu, jestli se mu s námi zrovna chce, nechce komunikovat. Zrak je také důležitý na to, abychom se naučily správně číst, psát a dobře zvládaly i další učební látku. Zrakové oblasti můžeme rozdělit do několika oblastí, které se navzájem prolínají, sledujeme je celkově. Jsou to oblasti (vnímání figury a pozadí, zraková diferenciacce, zraková analýza a syntéza, zraková paměť, pohyb očí po řádku). (Bednářová, Dandová, Kratochvílová, Nádvorníková, Syslová, |Šulová, 2017)

- 1) Co se na někom změnilo.
- 2) Co je schované pod šátkem? Které předměty přibyly a které zmizely?
- 3) Vybarvení stejných obrázků.

- 4) Skládání obrázků.
- 5) Hledání stejných dvojic, trojic.
- 6) Hledáme obrázky, které do řady nepatří.
- 7) Bludiště.
- 8) Skládání rozstříhaných obrázků v celek.
- 9) Přiřazování obrázků a jeho stínu.
- 10) Vyhledávání obrázků, které se od sebe liší, jak už tvarem, detailem nebo velikostí.
- 11) Skládání puzzle.
- 12) Skládání obrázků z kostek.
- 13) Opakování určitých vzorů, které jsou po sobě při navlíkání korálků, knoflíků.
- 14) Vybavování si předmětů, činností, her, zvířátek, které jsme dělali, viděli během dnešního dopoledne.
- 15) Vyhledávání ukrytých obrázků v obrázku.
- 16) Prohlížení si obrázkových knih.
- 17) Překreslování obrázků.
- 18) Dokreslování obrázků.
- 19) Pracovní listy zaměřené na danou oblast.
- 20) Vytváření skupin obrázků (dle velikosti, barvy, tvaru).
- 21) Vkládání tvarů do stejných otvorů. (Bednářová, Šmardová, 2022)
- 22) Hra - čáp, ztratil čepičku.
- 23) Vybarvování omalováněk.
- 24) Hry – na prodlužování řady slov (cestování, zvířata). Cestovala jsem letadle a vzala jsem si s sebou psa, kočku, morče,...)

2.9 Činnosti a hra na rozvoj sluchových schopností

Sluch i zrak má v životě zásadní roli pro rozvoj řeči a komunikačních dovedností. Zraková a sluchová spolupráce má pro nás velký význam v podobě napodobivého žvatlání u dětí. Dítě postupně začíná vyčleňovat ze zvuků hlásky a pokouší se je napodobovat. Žvatlání má nezastupitelnou roli pro rozvíjení správné artikulace. Ve školním věku je pro děti zrak a sluch důležitý pro správné čtení a psaní. Zrakem rozložíme slova a sluchem z hlásek slovo složí (les – l-e-s. pokud má dítě správně slovo napsat, tak ho musí nejdříve správně vidět, slyšet, vybavit si jeho tvar a poté napsat. Zde uvádím pár příkladů pro rozvoj sluchového vnímání, které by měly být též denně řazeny do běžného života. (Bednářová, Dandová, Kratochvílová, Nádvořníková, Syslová, Šulová, 2014)

- 1) Básničky, říkadla, písničky i s pohybovým doprovodem, při kterých se uplatní, jak zvuk, sluch, rytmizace, tak i pohybová stránka, jemná motorika.
- 2) Poznávej písničky, podle melodie, rytmu, podle vytleskávání, přehrávání kousku písničky.
- 3) Hra na slepou bábu.
- 4) Hra prase kvikni – sedíme v kroužku a jedno dítě je uprostřed, má zavázané oči a na někoho si sedne a řekne: prase kvikni. Ten co sedí, se snaží kviknout, může u toho měnit různě hlas. Dotyčný se snaží uhádnout, na kterém kamarádovi sedí. Při správném uhodnutí se role otočí. Obměna, kdo tě volá?
- 5) Hra všechno lítá, co má peří – dospělý říká slova a děti určují, jestli je to pravda nebo ne.
- 6) Reakce na dohodnuté zvuky.
- 7) Zvuky – dítě hádá, z jaké strany jde zvuk a co je to za zvuk (cinknutí o skleničku, zmačkání papíru, foukání do flašky).
- 8) Uhádni, co je v krabičce za předmět – podle zvuku a ukázky.
- 9) Uhádni, které krabičky mají dva stejné předměty – podle zvuku.
- 10) Rozlišování stejných podobných zvuků – pouze podle sluchového slyšení má uhodnout zda jsou zvuky stejné nebo odlišné.
- 11) Uhodni, jestli počet zvuků je stejný jako počet pohybů, které udělám.
- 12) Seřazování stejného, počtu různých předmětů, které uslyší.
- 13) Práce s hlasem – šeptáme, mluvíme potichu nebo při básničkách zdůrazňujeme hlasitost zvířat.
- 14) Měníme rychlé a pomalé melodie u písniček, snažíme se je střídat, zrychlovat, zpomalovat, zpívat potichu.
- 15) Napodobujeme s dětmi pohybem zvířata.
- 16) Hry na honěnou s posloucháním jaké zvíře honí.
- 17) Morseovka – zapisujeme krátké a dlouhé zvuky, které slyšíme. (Kutálková, 2010)
- 18) Hra na kukačku.

2.10 Činnosti na rozvoj prostorové orientace, času

Vnímání prostoru je pro nás důležité při orientaci se v prostoru, prostředí a proto, abychom si osvojili pohybové a sebeobslužné činnosti a dovednosti, jak pro školní dovednosti, tak i grafomotoriky. Ve školním věku tyto činnosti ovlivňují čtení, psaní, počítání, orientaci v mapách, rukodělné činnosti, atd. Vnímání prostoru obsahuje nejen vnímání nahoře, dole, ale

také sem řadíme předložky nebo pojmy vysoko, nízko, daleko. Měli bychom každodenně cvičit, ukazovat na vlastním těle, doma, venku, v místnosti, na obrázcích. (Bednářová, Šmardová, 2022)

Vnímání a orientace v čase je podmínkou proto, abychom si uvědomily časovou posloupnost, úkony, při denních činnostech, úkolech. Ve škole je důležitý odhad času kvůli plnění úkolů, abychom byli schopni se na úkol připravit a rozvrhnout si ho a stihnout ho v daném čase. Od malička pojmenováváme děje, činnosti, které nás denně potkávají, jak u v pravidelném časovém intervale, tak i za okolností venku i jinde. Popisujeme změny, které se dějí v přírodě a okolním světě. Povídáme si s dětmi, které činnosti budeme dělat nyní, které po obědě, atd. Pro toto vnímání je velice důležitý každodenní přibližný režim. Platí to jak ve dne, tak v noci i po celý týden. (Bednářová, Šmardová, 2022) Zde je pár důležitých her a činností na rozvoj prostoru a času.

- 1) Hlava, ramena, kole, palce – osvojování si pojmů (nahore, dole, uprostřed, vnímání rytmu). Děti ukazují a pojmenovávají části těla. Tuto aktivitu provádíme od pomalejší k rychlejší, až je úplně nejrychlejší.
- 2) Dávej předmět – na židli, na stůl, pod, stul, dej ho doprostřed stolu.
- 3) Ukaž mi pravou nohu, levou ruku – pokud dítě zvládne tyto cvičení, tak umístíme předmět my a ptáme se, kde je předmět?
- 4) Pojmy první, poslední.
- 5) Seřazení se od největšího po nejmenší a naopak – práme se kdo je na začátku, kdo na konci, kdo uprostřed, kdo je před Honzíkem.
- 6) Šimrání různými předměty – na vlastním těle.
- 7) Domečky – kde se schovává kočka? Nebo otevři všechna okna dole.
- 8) Dokreslování obrázku – chlupů u zvířat (vpravo, vlevo, šikmo nahore, dole vlevo).
- 9) Skládání obrázků podle předlohy na stejné místo. Nebo prostorový diktát.
- 10) Vyhledej předměty, kytky v přírodě na vycházce.
- 11) Popisujeme v knížkách, kde, co vidíme.
- 12) Popisujeme cestu na procházce.(Bednářová, Šmardová, 2016)
- 13) Hra na slepu bábu.
- 14) Hry na správný odhad – za jak dlouho uděláš 10 dřepů.
- 15) Bludiště – najdu cestu.
- 16) Úkoly typy – polož předmět na roh stolu. Dolů na zem.
- 17) Kterým směrem si myslíš, že jdeme – popis směru.

- 18) Povídání si u knížek, obrázků, kde jsou.
- 19) Seřaď předměty zleva doprava.
- 20) Jaké je roční období – řazení obrázků.
- 21) Pojmenuj činnosti – které děláme ráno, odpoledne, večer. (Bednářová, Šmardová, 2015)

2.11 Činnosti a hry na rozvoj řeči, komunikačních schopností

Řeč má v životě nezastupitelnou roli pro zdravý rozvoj člověka a fungování ve škole, životě, práci. Umožní nám rozvoj a kvalitu myšlení, učení. Řeč nám složí jako dorozumivací prostředek a pomocí řeči si také vytváříme vztahy v životě. Řeč se utváří již od narození, proto je velmi důležité, abychom na dítě mluvili a popisovali mu každodenní situace a nenechali ho sedět a pasivně sledovat televizi a další chytré vymoženosti dnešní doby. Pro vývoje řeči je také důležitý zrak a sluch. Různé poruchy sluchu, zraku nebo jejich částečné oslabení ovlivňuje rozvoj řeči. Na vývoj řeči se v první řadě podílí rodina, již od narození, dále pak hraje roli i mluvní vzor, výchovný styl, nepodnětné prostředí, ale i nadbytek stimulace, přetěžování dítěte různými informacemi, moc informací i málo informací. Tím, jak se budeme k dítěti chovat, jak s ním budeme jednat a komunikovat, tak mu budeme vytvářet vzor a dítě se od nás bude učit a inspirovat. (Bednářová, Šmardová, 2022)

Tyto cvičení v lekcích nejsou zahrnuty, protože složení skupin bývá různé, ale je to na každém pedagogovi, lektorovi, jestli tam tyto krátké cvičení zařadí. Já jsem se tam řadila, aby i rodiče věděli, jak mají doma s dětmi procvičovat artikulaci.

- 1) Špulení rtů (chci dát pusinku).
- 2) Olizování rtů jazykem.
- 3) Čištění zubů jazykem (doleva, doprava, dozadu).
- 4) Zívání.
- 5) Vtahování rtů k sobě, od sebe (zajíček).
- 6) Frkání – foukají si do rtů a rozkmitávají je.
- 7) Napodobování přežvykování ústy.
- 8) Čertík, Bertík – brblání.
- 9) Různé foukání do míčků, kuliček.
- 10) Vyprávění si pohádek, určování dobra zla.
- 11) Navazování pohádek na děj s využitím obrázků
- 12) Utváření aktivní a pasivní zásoby.

- 13) Povídáme si, co mají dané obrázky společného, které tam nepatří a proč.
- 14) Kartičky s příběhem a podle obrázků jej mají složit.
- 15) Určování významu slov a jejich popis.
- 16) Seznamování se s přirovnáními.
- 17) Otázky na pravdu a lež.
- 18) Opaky slov (velký, malý). (Bednářová, Šmardová, ESS brožura 2016)
- 19) Pořád si s dětmi povídáme, co dělaly ve školce, jak se měly, kde byly na procházce.
Neustále navazujeme komunikaci, abychom pořádně rozmluvili dítě a také získalo potřebnou slovní zásobu.
- 20) Napodobujeme zvuky přírody.
- 21) Učíme je básničky s rytmiizací.
- 22) Na co nesmíme zapomenout, tak jsou jazykolamy.
- 23) Vymýšlíme rýmy (kočka - očka.
- 24) Dokončování pohádek, příběhů.
- 25) Povídáme si a určujeme, jaké vlastnosti mají předměty. (Žáčková, Jucovičová, 2020)

Praktická část

3 Přínos edukativně stimulačních skupinek v MŠ v Brně

V praktické části se zaměřím na přínos ESS. Dodám doporučení pro pedagogickou praxi.

Z důvodu ochrany osobních údajů dětí, zde nebudu uvádět jejich pravá jména, vše potřebné bude v této práci změněné. Budou použity názvy chlapec, dívka, rodič, pedagog. Uvedu pouze město, kde se mateřská škola nachází.

3.1 Analýza ESS a její přínos pro předškolní děti

Pro ověření přínosu ESS pro předškolní děti jsem využila možnosti zpracování školní anamnézy 8 dětí, které měly i neměly doporučený odklad školní docházky, jak v minulém, tak i tomto školním roce. Šetření jsem prováděla před zahájením ESS a po skončení ESS a pozorováním dětí při společných hodinách ESS. Využila jsem zde i možnost zhodnocení pomocí otevřených otázek pro rodiče a pedagogy, kteří se na ESS podílejí.

3.2 Cíl

Mým cílem je vypořádání přínosu tohoto programu pro předškolní děti ve vybrané MŠ a to formou anamnézy dětí, jak si vedly v určitých oblastech před ESS (některé informace mi byly poskytnuty od pedagogických pracovníků), pozorováním mezi lekce ESS a po jejich skončení. V poslední řadě dávám velký význam položeným otázkám, které jsem získala od rodičů, protože si myslím, že rodiče v tomto programu hrají nezastupitelnou roli a musí být bezpodmínečnou součástí.

- Zjistit, ve kterých oblastech se u dětí vyskytují největší obtíže
- Zmapovat, jaký přínos, efektivitu má program ESS pro děti předškolního věku na základě pozorování, dotazníku od rodičů a komunikace s pedagogy
- Zjistit a vyhodnotit, jaký je přínos účasti rodiče na programu

3.3 Výzkumné metody

Jedná se o výzkum kvalitativní v určité, malé skupině dětí. Využila jsem bezprostřední, přímé pozorování dětí v MŠ i při programu edukativně stimulačních skupin ve všech 10lekcích, které se konaly jednou za 14 dní, po dobu 6 měsíců a zpracovala jsem 8 školních anamnéz před zahájením programu a po zahájení programu.

Mezi důležité metody v kvalitativním výzkumu je pozorování. Umožňuje nám popsat „co se děje, kdo nebo co se účastní dění, kdy a kde se věci dějí, jak se objevují a proč“ (Zháněl a kol. 2014). Jako výzkumníci či pozorovatelé, bychom se měli v kolektivu pohybovat nenápadně a nerušivě, měli bychom zaujmout pozici, kde dobře uvidíme na obličej pozorovaného, tím můžeme pozorovat i komunikaci s ostatními ve třídě. Pozorování nás obklopuje každý den. Každý den pozorujeme dění okolo sebe. Gavora a kol.(2010). Skutil a kol. (2011, s. 101) definují pozorování jako: „sledování a následné analýze jevů, které lze vnímat smysly“.

Rozhovor „umožňuje přímý kontakt výzkumníka se zkoumanou osobou, volnost, pružnost v kladení otázek. Umožňuje dovysvětlit otázky ze strany respondenta. Je možné získat důvěrné informace, sledovat verbální i neverbální reakce respondenta. Nevýhodou je časová náročnost, obtížnější záznam odpovědí, menší soubor respondentů, obtížnější vyhodnocení.“(Skutil a kol., 2011, s. 89)

Rozhovor jsem vedla volný s kolegy a pro rodiče jsem měla připravené otevřené otázky, viz. přílohy.

Výsledky jsem si zaznamenávala pomocí poznámek a fotodokumentace zhotovovaných materiálů (pracovních listů, úkolů). Šetření dále probíhalo za pomoci volných rozhovorů s pedagogy před, během i po skončení edukativně stimulačních skupinek. V konečné fázi, jsem k získání potřebných informací od rodičů vytvořila 10 otevřených otázek, aby se rodiče mohli vyjádřit svými vlastními slovy.

Otázky pro rodiče:

- 1) V čem zpětně vidíte přínos programu?
- 2) Splnil program Vaše očekávání?
- 3) Jak na Vaše děti působila domácí příprava?
- 4) Daly se úkoly doma zvládnout?
- 5) Vzpomenete si, jaké úkoly dělaly Vašem dětem obtíže? Které pro ně byly lehčí?
- 6) Jak byste zhodnotili přístup paní učitelky na ESS?
- 7) Je něco, co byste chtěli změnit, nebo se Vám něco na skupinkách nelíbilo?
- 8) V čem vidíte největší přínos na program z pohledu rodiče?
- 9) Doporučili byste program ESS i ostatním rodičům a proč?
- 10) Jak byste program ESS zhodnotily?

3.4 Seznámení s MŠ a jejím okolním prostředím

Mateřská škola, ve které jsem zpracovávala svoji BP zaměřenou na téma „Přínos edukativně stimulačních skupin" pro “děti předškolního věku se nachází v Brně. MŠ jsem si vybrala z důvodu, že jsem zde již dříve pracovala, jako asistent pedagoga, poté i ve školní družině. S touto školou mám dobré zkušenosti.

Mateřská škola je umístěna v blízkosti lesa, kde děti hledají odpočinek v letních měsících. K MŠ náleží nově zrekonstruovaná školní zahrada, najdeme na ní dřevěné prolézačky, houpačky, pískoviště, posezení a další zákoutí pro děti jako je např: stylové TeePee a dřevěné domečky s přírodními střechami. Mateřská škola tu má i několik vyvýšených záhonů, kde si sází různé druhy bylin a pozorují je, jak jim rostou před očima. MŠ předškolních dětí je rozdělena na 2 třídy a to na třídu Soviček a třídu Veverek, která je výhradně určena pro předškolní děti nebo děti s odkladem povinné školní docházky. Každá třída má k dispozici své sociální zařízení, lehárnu a třídu. V přízemní části se nachází átrium, které je určeno, jak pro MŠ, tak i děti ze školních lavic a přilehlé dětské hřiště. MŠ je zařazena od září 2008 jako fakultní škola Pedagogické fakulty Brno, v síti škol zabývajících se ekologickou výchovou Mrkvička a od 1. ledna 2007 v pilotním projektu MMB Výuka angličtiny pro děti předškolního věku. Škola se zúčastňuje různých domácích i mezinárodních projektů. MŠ je aktivním členem evropského společenství škol e Twinning. Celá škola se řadí mezi tzv.: inovativní školy, která uplatňuje zejména Daltonský plán – zodpovědnost, samostatnost – vzájemnou spolupráci. Ve třídách jsou vytvořeny hrací kouty pro děti tzv. centra aktivit. Děti mají možnost brát si hračky samy z otevřených polic. Děti si zdobí třídu i přilehlé prostory vlastními výtvy.

Mateřská škola se snaží pořádat různé zajímavé a vzdělávací výlety, exkurze, návštěvy divadla, návštěvy knihovny Jiřího Mahena. Má zájem a snaží se spolupracovat s rodiči dětí v co největší míře a za pomoci rodičů pořádat různé akce pro MŠ. Také rodičům nabízí možnost vzdělávacího programu EES.

3.5 Cíl a snaha školy

Snahou všech kolegyně a kolegů je vytvářet, co nejkvalitnější podmínky pro individuální rozvoj každého dítěte. Jsou šťastné a spokojené děti.

Motto MŠ

„Je naší povinností vrátit dítěti právo na dětství se vším co k tomu patří. Nechceme brát dítě jako nedokonalou bytost, která teprve čeká na dospělost, ale jako právoplatného člena našeho

života. Východiskem našeho vztahu mezi dítětem a učitelkou není podřízenost, ale partnerství, ne křik a příkazy, ale převládající klid, cit a humor. Základem komunikace je pro nás rozhovor. V řešení pedagogických situací nechceme jít cestou snižování dítěte, ale posilováním důvěry a víry v jeho životní perspektivu“.

3.6 Okolní prostředí MŠ

Základní i mateřská škola se nachází v bezprostřední blízkosti krásného prostředí, kde je spousta prostoru na trávení volného času, jak pro ZŠ, MŠ, tak i rodiny s dětmi i ostatní obyvatelé této části. MŠ hodně využívá lesních prostorů, kde se v létě schovává před rozpáleným betonem, pozoruje okolní přírodní jevy, pozoruje lesní živočichy a plní zde vzdělávací části s RVP. V zimě chodí s dětmi na místní kopce bobovat a užívat si zimních radovánek, na jaře zase děti chodí sledovat místní rozkvetlé zahrádky a učí se poznávat různé druhy květin, stromů, keřů, přírodu atd. Z jara je nevyhnutelnou součástí CHKO Koniklecová louka, na kterou děti rády chodí každý rok i zde tráví hodně času relaxací a odpočinku. Nesmím také opomenout místní prasečí oboru Holednou, kde jsou k vidění divoká prasata v obrovské ohradě a z jara mladé narozené selátka i sem děti chodí každoročně sledovat přírodní krásy. Mimo prasátka zde najdeme i mnoho volně žijících zvířat, jako jsou např: kamzíci, jeleni, daňci, srnky a mnoho dalších zvířátek od ptáků, žab, motýlů a mnoho dalších krás jako jsou přírodní jezírka s rybičkami a odpočinkové místa. Hned vedle školy je i bazén, kam děti pravidelně chodí do plavání. V okolí je několik hřišť pro mladší i starší děti, které mateřská škola s dětmi prozkoumává. V nejspodnější části Kohoutovic najdeme i cestu do Pravěku v místním Pavilonu Anthropos, který obsahuje rozsáhlou expozici o původu a vývoji člověka a počátcích jeho kultury. Další zajímavá a relaxační místa poblíž jsou rozhledná Holedná v příjemném prostředí lesa, Údolí Oddechu, Brněnská přehrada, dopravní hřiště a mnohé další zajímavé místa k využití, jak pro MŠ, školy, rodiny s dětmi, tak i pro všechny věkové kategorie.

3.7 Ukázky vybraných lekcí

Na podrobnější popis a představení, jsem si vybrala lekce č. 1, 5 a 10. U ostatních lekcí jsem uvedla jejich strukturu a na c byly zaměřené. Lekce trvají obvykle hodinu, ale u některých lekcí se čas o něco málo protáhl nebo malinko zkrátí. Spíše ze začátku lekce trvaly delší dobu, protože jsem potřebovala dětem i rodičům vše pořádně vysvětlit, ukázat jim, jak správně mají s dětmi doma cvičit a děti aby s to zapamatovaly. Jakmile s přibývajícím lekcemi bylo rodičům vše jasné a srozumitelné, tak se čas o něco málo zkrátí. Záleželo také, jak u které lekce. Když jsem viděla, že děti potřebují více času na nějaké cvičení, úkol, tak jsem jim ho nechala. Naopak, když jsem viděla, že daný úkol ovládají velice dobře, tak jsme se věnovali zase jinému, který by si potřebovali lépe nacvičit. Pomůcky, které byly potřeba na dané lekce, jsem si nachystala předem doma nebo jsem si zapůjčila a připravila v MŠ. Většinou byly přítomny všechny děti, ale samozřejmě byly i výjimky, kdy se děti nemohly zúčastnit z důvodu nemoci a ve výjimečných případech neodkladných povinností (návštěva logopedie).

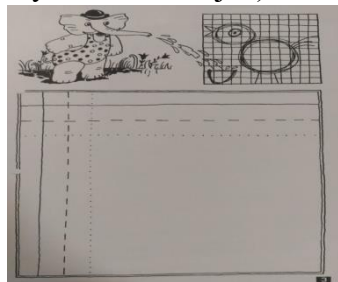
3.7.1 1. lekce

Úvodní seznámení rodičů s programem edukačně stimulačních skupinek

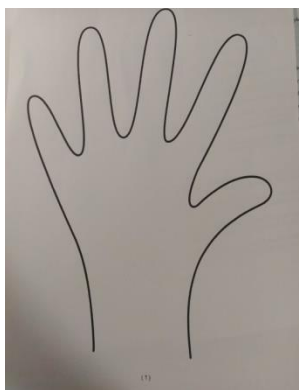
1. Sluchová paměť – představování jmen dětí (učitelka dětem hází míč a děti se představují, poté využijeme obměnu a děti někomu hodí míč a musí říct jeho jméno)
2. Jemná motorika – básnička s ukazováním (Hola, hoši do práce, pomáhejme mamince. Ty udělej polínka a ty roztop kamínka, ty udělej kasičku, ty dej na stůl vázičku. Ty malý, se dívej a pěkně nám zpívej) – ukazují dětem prstové uvolnění a zapojím do básničky i rodiče
- 3., 4., 5. – Grafomotorika – pracovní listy dráha, jedním tahem, rovná svislá a vodorovná čára (vysvětlím rodičům, jak mají děti správně držet tužku, jak mají mít povolenou ruku, že mají pracovat se zápěstím a hezky sedět, nohy pod sebou, žádný otáčení papíru, dítě motivovat, povzbuzovat, korigovat, když vidí, když mu něco nejde)

Obrázek 2 Grafomotorika, Dráha (zdroj Bednářová, Šmardová, 2016)

Obrázek 1 Kreslení před psaní, Rovná svislá a vodorovná čára (zdroj Bednářová, Šmardová, 2016)

Obrázek 3 Jedním tahem, Ruka (zdroj Bednářová, Šmardová, 2016)

6. Sluchová analýza a syntéza, řeč – za pomoci vytleskávání s dětmi určujeme počet slabik ve slově, napřed se mnou společně a poté si každé dítě si vybralo obrázek, pojmenovalo, vybralo, do jaké kategorie patří a samostatně vytleskalo. S dětmi jsme si určily další názvy oblečení, hraček, které jsou jim známé, poté jsme si je společně i samostatně vytleskali, v konečné fázi jsme zvolili ovoce a zeleninu a prováděli totéž, co u předešlých obrázků.

Obrázek 4 Sluchová analýza a syntéza, Slova nadřazená a podřazená, určování počtu slabik (zdroj Bednářová, Šmardová, 2016)

Obrázek 5 Sluchová analýza a syntéza, Slova nadřazená a podřazená, určování počtu slabik (zdroj Bednářová, Šmardová, 2016)

7. Prostorová orientace – pojmy nahore, dole – básnička (hlava, ramena, kolena, palce) to děti moc bavilo a byla to pro ně spíš taková oddechová část lekce. Ze začátku jsme ukazovali v pomalejším tempu a poté jsme zrychlovali, až pomalu do vyčerpání. Děti také samozřejmě samostatně pojmenovávaly části těla a poté jsme to trošku obměnili a děti se ostatní snažily zmást (takže třeba místo hlavy, řekly, že je to ucho). Děti si procvičili i pozornost a hodně se nasmály.

8. Hrubá a jemná motorika – silnice z papíru (děti po vyznačených liniích trhaly a vystříhovaly z papíru, poté si udělaly na zemi „silnici“, po které se snažily pohybovat pomalu, rychle, ale i poslouchat povely

9. Řeč – vyprávění pohádky – O Červené Karkulce – tento úkol byl pro děti velmi tvrdým oříškem a byla jsem nemile překvapena, že některé děti neznaly tuto pohádku a některé děti neuměly seřadit obrázky podle posloupnosti, jak jde příběh po sobě a strávili jsme nad tímto úkolem mnoho času. Na konec hodiny jsem rodičům vysvětlila, jak je důležitá četba klasických pohádek a ne jen těch novodobých. V klasických pohádkách je dobře vidět a děti si dokáží představit, jak vítězí dobro nad zlem atd.

Obrázek 6 Vyprávění pohádky, Červená Karkulka (zdroj Bednářová, Šmardová, 2016)

10. Úkoly k procvičení na doma (Bednářová, Šmardová, 2016)

3.7.2 2. lekce

1. Jemná motorika – zde jsem zvolila jinou básničku, než tu, která je uvedena ve 2. lekci. Zvolila jsem básničku s ukazováním (ruce, ruce, ručičky, máte pěkné prstíčky, máte pěkné dlaně, zatleskáme na ně (a ještě jednu krátkou básničku s ukazováním (takhle cvičí pravá ruka, takhle cvičí levá ruka, takhle cvičí hlavička a takhle roste travička). Těmito básničkami si také procvičíme dobře prsty, ruce, zápěstí a v průběhu uvolníme i celé tělo. Nakonec básniček protřepeme ruce, nohy, tělo a můžeme jít na to.
2. Jemná motorika – procvičili jsme prsty v bodě č. 1.
3. Grafomotorika – jedním tahem – list – vysvětlím dětem, kolikrát mají obtáhnout list, v jakém postavení má být ruka, jak mají sedět, jako u každé lekce. Chodila jsem mezi

děti a ukazovala jsem jim i rodičů, jak mají tužku správně držet, jak se mají posadit a vysvětlila jsem jim také proč to je takto správně.

4. Grafomotorika – kreslení před psaním kruhy
5. Sluchová analýza a syntéza – vyvození hlásky s – dle obrázků a vyvození hlásky m – pomocí obrázků
6. Sluchová analýza a syntéza – hledání rýmů – říkanky
7. Prostorová orientace – pojmy vpředu, vzadu: Hádej kde je kostka? (vyberu si jedno dítě, které má za úkol schovat kostku do jedné ruky a poté ukázat všem dětem svoje ruce a ostatní hádají, kde je kostka schovaná a v jaké ruce, kdo to uhádne, tak dostane kostku a schovávají dál. Obměna – zapojíme i rodiče a dělají totéž, co děti.
8. Matematické představy – geometrické tvary, třídění, porovnávání větší, menší (děti si vyberou obrázek, který pojmenují, řeknou mi, jakou má barvu a určí, který obrázek je menší a větší). Můžeme třídit i podle barevnosti, podle tvaru i podle velikosti
9. Jemná motorika – hmat – poznávání předmětů – co je ukryté v pytlíku (s paní učitelkou jsem se dohodla na tom, že děti nebudou vědět, co do pytlíku schovávám a pokud to pro ně bude moc obtížné, tak jim předměty ukážeme). Byla jsem mile překvapena, že děti uhádly skoro veškeré předměty, které jsem tam schovala, aniž bychom jim je předem ukázala. Šlo o různé předměty denního využití (pastelka, plastelína, zvířátko, guma, dřevěné hračky, šnečí ulita, korálky, gumička, kamínek, nůžky, provázek). Tuto hru jsme si zahráli vícekrát a pokaždé s trošku jinými předměty).
10. Řeč – tvoření množného čísla, dle dostupných obrázků
11. Zraková pozornost, diferenciac – co se na mamince změnilo? – tato hra děti také velmi bavila. Obměna této hry, rodiče museli uhodnout, co se na jejich dětech změnilo.
12. Řeč – vyprávění pohádky – Perníková chaloupka – bohužel zde, stejně, jako u první lekce při vyprávění pohádky jsem byla zaskočena, že děti nebyly schopny dát dohromady děj a podle toho poskládat obrázky, jak jdou postupně za sebou. Trvalo jim to dlouhou dobu, i když si ve školce o těchto pohádkách povídají a přesně tohle také dělají.
13. Úkoly k procvičení na doma (Bednářová, Šmardová, 2016)

3.7.3 3. lekce

1. Jemná motorika – básnička – Táta dupe: dupy, dup. Máma cupe: Cupy, cup. Bába šlape: Šlapy, šlap. Děda klape: Klapy, klap. Vnouček ťape: Ťapy, ťap. Dupy – dup, cupy – cup, šlapy – šlap, klapy – klap, ťap, ťap, ťap. Touto básničkou si procvičíme pěkně ruce, prsty a obměna může být i procvičení celého těla ve stoje. Zde rozvíjíme, jak jemnou motoriku, pozornost, řeč, sluchové vnímání i částečně hrubou motoriku.
2. Grafomotorika jedním tahem – jablíčko (vždy dětem připomínám, jak mají postupovat, jak mají držet tužku, jak správně mají sedět), někdy jim jen naznačím, aby nezapomněly na pravidla, které jsou při těchto úkolech důležité, a někdy se jich ptám, jestli si myslí, že sedí správně, nebo kde vidí chybu.
3. Grafomotorika – kreslení před psaním – spirála
4. Sluchová analýza a syntéza – vyvození hlásky p – pomocí obrázků a vyvození hlásky j – opět za pomoci obrázků (dětem jsem ukazovala obrázky a měly určit, co je to za obrázek a na jaké písmenko začíná). Obrázky potápěč, jezevec, jehla a jitrnice nevěděly, jak je mají pojmenovat. Tuto aktivitu jsem jim trochu ztížila a až správně uhádly všechny obrázky a řekly mi, na jaké písmenko začínají, tak jsem se je snažila trošičku zmást a ukazovala jsem jim obrázky a říkala jsem nesprávně písmenko, na které obrázky začínají. Děti na mě koukaly, jestli si dělám srandu, ale nakonec se chytly a hned mě začaly opravovat, hodně jsme se nasmáli.
5. Řeč – slova nadřazená a podřazená – pojmenování skupin
6. Zraková paměť – Kimova hra – děti měly za úkol si během 1 minuty zapamatovat, jaké věci jsem schovala pod velký šátek a pošeptat je rodičům. Rodiče byli tichými zapisovateli a nesměli jim ani kapánek poradit. Předmětů jsem schovala 10 a minimálně 7 - 8 jich musely děti uhádnout. Vůbec nevadilo, když si jich děti tolik nezapamatovaly, protože tuto hru mohou hrát kdykoliv, s kýmkoliv, tím pádem si ji velice dobře osvojit a procvičovat. Postupně mohou zvyšovat čas a přidávat více předmětů. Tato hra také rozvíjí bohatě slovní zásobu. Obměna této hry je taková, že jsem položila na stůl 10 předmětů, děti si je prohlédly a poté se otočily a já jsem některé předměty odebrala. Děti měly určit, které předměty jsem schovala.
7. Pojem stejně – Domino – hra s rodiči na doma
8. Matematické představy – přiřazování shodného množství – shodný tvar a velikost prvků, rozdílná konfigurace

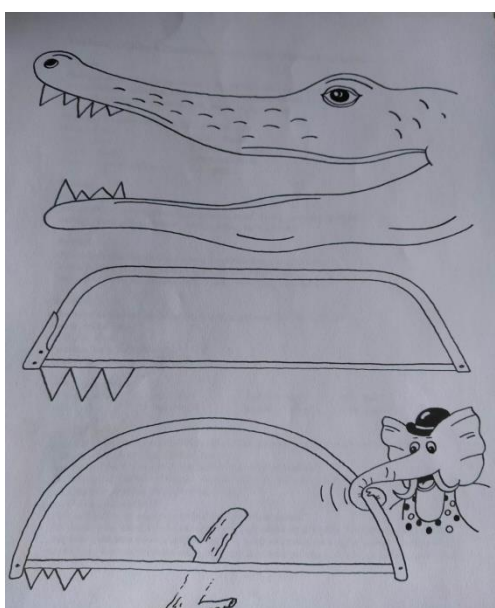
9. Sluchová pozornost – co slyšíš za zvuk (děti jsem si postavila na jednu stranu místnosti a spolu s rodiči jsme postupně vydávali různé zvuky, děti měly určit o jaký zvuk se jedná a pokud možno z jaké strany se ozývá a stranu pojmenovat – levá, pravá)
10. Prostorová orientace – předložkové vazby – pojmy vpravo, vlevo: Rodičům jsem názorně ukázala, jak mají postupovat a poté si to s dětmi vyzkoušeli.
11. Matematické představy – pojmy malý, střední, velký. Nejmenší, vysoký, vyšší, nejvyšší. Děti seřazovaly obrázky podle velikosti a poté si obrázky vyměnily u stolečku.
12. Úkoly k procvičení na doma (Bednářová, Šmardová, 2016)

3.7.4 4. lekce

1. Jemná motorika – básnička s pohybem prstů – u trpaslíků na večeri (postupně na básničku natahujeme prsty, poté je budeme spojovat špičkami prstů k palci)
2. Grafomotorika – jedním tahem – rybička (pouze upozorním na pravidla před psaním)
3. Grafomotorika – kreslení před psaním – vlnky
4. Sluchová analýza a syntéza – podle obrázků vyvozujeme hlásky t a l, poté obrázky roztřídíme do sloupečků pod sebe, dle následující hlásky
5. Sluchová analýza a syntéza – třídění slov podle počtu slabik (pod obrázky s tečkami dítě přiřazuje slova podle počtu slabik – 3 tečky – 3 slabiky)
6. Řeč – co do skupiny nepatří – nadřazené pojmy (před děti položíme soustavu obrázků a ptáme se jich, co si myslí, že do skupiny obrázku nepatří, děti by měly pojmenovat jednotlivé obrázky a potom mi sdělit, co do skupiny obrázků nepatří a proč. Povídáme si, co mají společného a jak se jim dohromady říká)
7. Matematické představy – hra kuželky
8. Sluchová pozornost – z jaké strany slyšíš zvuk a co je to za zvuk, poslouchání ticha
9. Zraková diferenciaci – co se shoduje?
10. Prostorová orientace – pojmy (nahore, dole, vpravo, vlevo)
11. Jemná motorika – skládání červíka z barevného papíru (tuto aktivitu jsem si dovolila zařadit hned za úvodní básničku s ukazováním a to z toho důvodu, že mě napadlo, že by to pro děti mohla být taková motivace nebo talisman pro štěstí) a každému dítěti jsem dala na výběr z barevných proužků
12. Prostorová orientace – pojmy (první, poslední, druhý, předposlední, vysvětlení)
13. Úkoly k procvičování na doma (Bednářová, Šmardová, 2016)

3.7.5 5. lekce

1. Jemná motorika – básnička s uvolňováním prstů (tuto básničku jsem si pozměnila a použila jinou básničku) s dětmi jsme si hráli na čarodějnice a čaroděje a začarovávali jsme prsty a foukali do nich, do dlaní a postupně je rozevírali a svírali
2. Grafomotorika – jedním tahem
3. Grafomotorika – zuby (krokodýl, pila). Dětem jsem vysvětlila, jak správně mají postupovat při dodělávání zubů, že by je měly zvládnout jedním tahem, nezastavovat se, nenaklánět papír a předtím jsme si procvičili na tabuli, jaký má být správný tah, hlavně ostrý, zastavit tužku dole v V a pokračovat. Nejprve mohou být různě veliké a na pile musí být stejně veliké.

Obrázek 7 Zuby, krokodýl, pila (zdroj Bednářová, Šmardová, 2016)

4. Sluchová analýza a syntéza – na které písmenko, hlásku začínají následující slova (bota, zip, šaty, noha, drak, bábovka, kos) + vytleskáme dané slova

Obrázek 8 Sluchová analýza a syntéza, na kterou hlásku začíná (zdroj Bednářová, Šmardová, 2016)

5. Sluchová analýza a syntéza – drak (tímto úkolem rozvíjíme i slovní zásobu, zrakovou představivost, tento úkol dětem dělal trošku problémy, bylo na ně moc obrázků a neuměli se zorientovat a pojmenovat všechny obrázky, takže jsem jim dopomáhala s určením, ale úkol trval delší dobu)

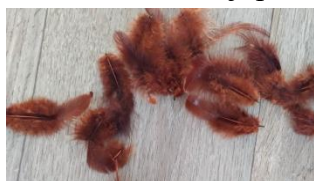
Obrázek 9 Sluchová analýza a syntéza, Rýmy (zdroj Bednářová, Šmardová, 2016)

6. Řeč – Protiklady – s vizuální oporou a bez vizuální opory

Obrázek 10 Protiklady (zdroj Bednářová, Šmardová, 2016)

7. Jemná motorika, hmatové vnímání – poznáváme zvířata pomocí hmatu (s dětmi si povídáme o charakteristický znacích daných zvířat, se kterými je předem seznámím a ukážu jim je, poté co si určíme, jak se zvíře jmenuje a jaký je jeho charakteristický znak, tak je všechny schovám do pytlíku nebo klobouku a každé dítě má za úkol si jedno vybrat, ohmatat ho a poté určit, co je to za zvíře, jestli je to správně se dozví potom, co se na něj podívá).
8. Zraková pozornost, diferenciacie – Kam se věci schovaly?
9. Prostorová orientace - (vpravo, vlevo, orientace na vlastním těle) opět zapojíme rodiče, děti šimrají peříčkem rodiče a naopak

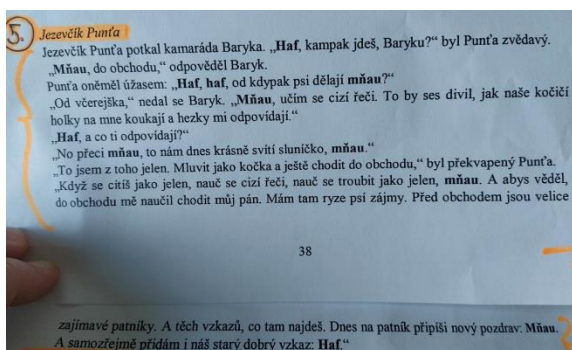
Obrázek 11 Prostorová orientace (zdroj vlastní)

10. Matematické představy – (více, méně, stejně, o 1 více, o 1 méně)

Obrázek 12 Matematické představy, určování o 1 více, méně (zdroj vlastní)

11. Sluchová pozornost – pozorné poslouchání příběhu o Jezevčíkovi Puňtovi (děti mají položenou hlavu na lavici a poslouchají, jak vyprávím příběh, pokaždé když řeknu Haf, tak zvednou hlavu) (Bednářová, Šmardová, 2016)

Obrázek 13 Pozorná ouška, příběh o Puňtovi (zdroj Bednářová, Šmardová, 2016)

3.7.6 6. lekce

1. Jemná motorika – procvičujeme prsty s papírovými roličkami (ruličky válíme před sebou, dozadu, do boku, každou rukou zvlášť a poté zkusíme oběma rukama zároveň nebo můžeme vyzkoušet i objíždění roličkami po rodičích, po těle)
2. Grafomotorika – jedním tahem (vysvětlím dětem, kolikrát mají obtáhnout list, v jakém postavení má být ruka, jak mají sedět, jako u každé lekce)
3. Grafomotorika – šikmá čára
4. Sluchová analýza a syntéza – s dětmi procvičujeme počáteční hlásky ve slovech (vždy dětem obrázek ukážu, děti řeknou, co je na obrázku, já to slovo zopakuji a děti mají za úkol říct, na jakou hlásku začíná dané slovo, obrázek)
5. Sluchová analýza a syntéza – s dětmi používáme obrázky se stejnou hláskou na začátku slova a jeden obrázek zařadíme do řady, který začíná na jinou hlásku, děti mají za úkol rozeznat, který obrázek do řady nepatří a říct proč se slovo odlišuje od ostatních
6. Řeč a časová posloupnost – s dětmi si ukážeme obrázky, podle kterých určujeme, kterým dějem začíná a kterým dějem končí
7. Matematické představy – podle kartiček mají děti přiřazovat stejné nebo jiné množství, podle velikosti a barvy prvků
8. Prostorová orientace – opět používáme pojmy dole, nahoře, vlevo (děti mají před sebou domečky a do domečků, okýnek mají rozmístit obrázky)
9. Zraková diferenciaci, analýza, syntéza – do úkolu zapojíme i rodiče, aby s dětmi mohli skládat obrazce z dřevěných, barevných tyček, podle vzoru, děti si mezi sebou obrazce vyměňují
10. Zraková analýza, syntéza –
11. Jemná motorika – děti si hrají se šňůrkami a zkouší je různě uzlovat, motat, provlíkat
12. Úkoly k procvičení na doma (Bednářová, Šmardová, 2016)

3.7.7 7. lekce

1. Jemná motorika – procvičujeme prsty s papírovými roličkami (ruličky válíme před sebou, dozadu, do boku, každou rukou zvlášť a poté zkusíme oběma rukama zároveň nebo můžeme vyzkoušet i objíždění roličkami po rodičích, po těle, překlápíme ruličky a držíme mezi palcem a ukazováčkem a postupně zkusíme prostřídát všechny prsty)

2. Grafomotorika – jedním tahem (vysvětlím dětem, kolikrát mají obtáhnout list, v jakém postavení má být ruka, jak mají sedět, jako u každé lekce)
3. Grafomotorika – nacvičujeme s dětmi horní smyčku (opět vše ukáží a vysvětlím)
4. Sluchová analýza a syntéza – dětem pokládám různé hádanky (je to zelené, roste to venku a začíná to na písmenko T, atd.)
5. Sluchová analýza a syntéza – obsahuje toto slovo tuto hlásku (kos – š?)
6. Zraková diferenciac – hra se symboly
7. Sluchová diferenciac – děti mají za úkol rozlišit tvrdé a měkké slabiky (dy, di, ty, ti, atd.)
8. Řeč – děti mají za úkol vysvětlit a popsat dané slova (čepice, rukavice, kniha, lavice)
9. Řeč – tentokrát se řeč týká přídavných jmen (dětí se ptáme, jak se říká papíru, do kterého něco balíme, třeba dárky a děti mají odpovědět – balící)
10. Prostorová orientace – zapojíme do úkolu rodiče (dětí mají za úkol říct rodičům, kdo se dívá z okna a jestli je nahoře vlevo nebo dole, atd.)
11. Matematické představy – žabky skáčou z rybníka a do rybníka (kolik žabek skočilo ven, kolik dovnitř, kde jich je víc, míň)
12. Úkoly k procvičení na doma (Bednářová, Šmardová, 2016)

3.7.8 8. lekce

1. Jemná motorika – procvičujeme prsty s papírovými krabičkami, kutálíme různě po lavici, koberci, snažíme se prostřídat všechny prsty, dopředu, dozadu, doboku
2. Grafomotorika – jedním tahem (vysvětlím dětem, kolikrát mají obtáhnout list, v jakém postavení má být ruka, jak mají sedět, jako u každé lekce)
3. Grafomotorika – nacvičujeme s dětmi dolní smyčku (opět vše ukáží a vysvětlím)
4. Sluchová analýza a syntéza – s dětmi určujeme hlásky, ale tentokrát ne na začátku slova, ale na konci slova
5. Matematické představy – pomocí kartiček třídíme shodné tvary, množství, rozdílných barev tvarů
6. Sluchová diferenciac – dětem říkám slova a rozlišujeme délky
7. Zraková paměť – obrázek, na kterém je 12 předmětů a děti mají za úkol si jich, co nejvíce zapamatovat, obrázek jim nechám k vidění po dobu 1 minuty)
8. Řeč – význam slov (slova mnohoznačná např. koruna, zub, oko, kohoutek, hřebínek, lístek, koleno)
9. Jemná motorika – brčkádo (tuto hru si děti zahrály s rodiči a sourozenci doma)

10. Zraková analýza a syntéza – děti skládají geometrické tvary
11. Matematické představy – pojmy vpravo nahoře, vlevo, dole (obrázek lva a s dětmi dokresluje lvovi chlupy a určujeme, kde je mají děti dokreslit)
12. Sluchová pozornost – dětem čteme příběh o prasátku Ferdovi (děti mají za úkol před sebe poskládat zvířátka, tak jak jdou v příběhu za sebou)
13. Úkoly k procvičení na doma (Bednářová, Šmardová, 2016)

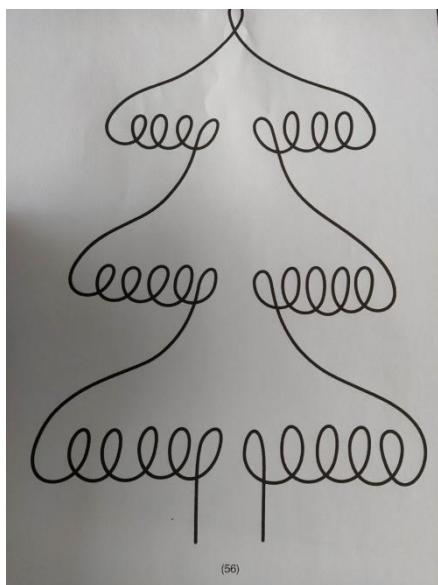
3.7.9 9. lekce

1. Jemná motorika – procvičujeme prsty s papírovými krabičkami od sýrů (válíme a střídáme prsty, ukazováček a prostředníček)
2. Grafomotorika – jedním tahem (vysvětlím dětem, kolikrát mají obtáhnout list, v jakém postavení má být ruka, jak mají sedět, jako u každé lekce)
3. Grafomotorika – nacvičujeme s dětmi vratný tah (opět vše ukáži a vysvětlím)
4. Sluchová analýza a syntéza – s dětmi určujeme hlásky ve slovech, hláskujeme slova
5. Matematické představy – dopočítáváme do 6, 8, 10 (házíme vršky do kbelíku, kolik jsem trefila vršků, kolik jich tam je atd.)
6. Sluchová analýza, syntéza – a dětmi trénujeme, nacvičujeme slovní kopanou (toto cvičení dětem vůbec nešlo, dostaly úkol na doma s rodiči)
7. Řeč – přirovnání (děti neměly pojem, co je to přirovnání, tak jsem jim aspoň ukázala pár příkladů, aby měly možnost získat pojem, co to vůbec je)
8. Sluchová paměť – s dětmi sedíme v kroužku a já říkám, že jsem tetička z Číny a v letadle si sebou vezu papouška, dítě, které sedí vedle mě má za úkol říct to stejné + dodat, co si veze on, takhle se postupně postupuje, až na konec kruhu (tento úkol dětem šel velice dobře, ale řekly mi, že je moc nebavil)
9. Prostorová orientace – pojmy hned za, první, poslední, druhý zleva, předposlední, před červeným
10. Zraková diferenciaci – přiřazujeme stejné obrázky
11. Úkoly k procvičení na doma (Bednářová, Šmardová, 2016)

3.7.10 10. lekce

1. Jemná motorika – cvičíme s krabičkami od sýrů (napřed procvičíme jednu ruku a snažíme se všemi prsty kutálet krabičku, poté to stejné uděláme s druhou rukou, pěkně dopředu, dozadu, do boku a zkusíme si i složitější variantu a to oběma rukama)
2. Grafomotorika – jedním tahem – telefon, husa

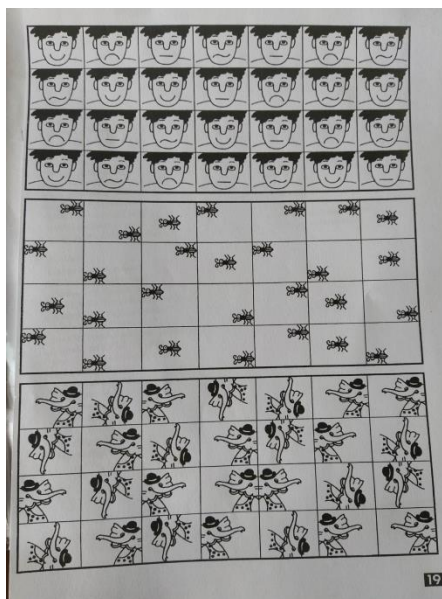
3. Grafomotorika – kreslení před psaním - vratný tah – spodní oblouk

Obrázek 14 Grafomotorika, spodní oblouk (zdroj Bednářová, Šmardová, 2016)

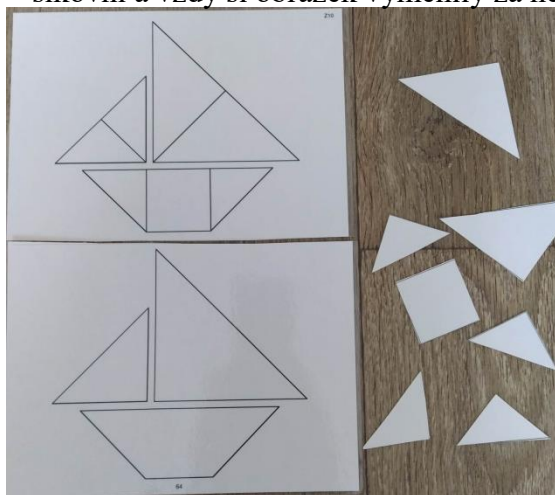
4. Grafomotorika – kreslení před psaním (na velký papír kreslíme kruhy, zvířátka jedním tahem)
5. Sluchová analýza a syntéza – v čem se liší daná slova (les – pes, pusa - husa)
6. Sluchová diference – rozlišení dvojic (bezvýznamové slabiky) dětem uvádím příklady bezvýznamových slabik a děti mají za úkol určit, zda jsou slabiky stejné či nikoliv (pra – pra, dre – dre, kyn – kan, dla – dla, mle – mle, maš – meš, sal - zal)
7. Řeč – pokládání otázek na pravdu a lež (Sůl je sladká. Citrón je kyselý. Pomeranče jsou sladší než citróny. Sluníčko svítí v noci? Had je kratší než žížala. Brambory rostou n stromě. Meloun je hořký.

8. Zrakové vnímání – děti mají za úkol vybarvit shodné obrázky jednou barvou (tento úkol byl pro moje oči docela citlivý, hlavně obličej, ale děti si s ním bravurně poradily)

Obrázek 15 Zrakové vnímání (zdroj Bednářová, Šmardová, 2016)

9. Zraková analýza a syntéza – skládání obrázků (tangramy). Z tvarů na obrázku se snaží poskládat obrazec, podle předlohy. Děti a rodiče jsem nechala, aby si zvolili buď jednodušší variantu, nebo složitější variantu bez vyznačených čar. V tomto cvičení jsem byla velice a mile překvapena, že to děti zvládaly úplně bez problému, byly moc šikovné a vždy si obrázek vyměnily za některý jiný, skládaly a skládaly

Obrázek 16 Tangramy (zdroj Bednářová, Šmardová, 2016)

10. Prostorová orientace – orientace v ploše
11. Úkoly k procvičování na doma (Bednářová, Šmardová, 2016)

3.8 Hodnocení průběhu lekcí

Všech 10 lekcí jsem si předem nachystala a připravovala jsem se na ně, proto jsem věděla, co mě v každé z nich bude čekat. Vždy jsem vše konzultovala s učitelkou, přišla jsem ještě dříve, než skupinky začaly, abych si lekce stihla dobře přichystat a psychicky se připravit na dospělé publikum. S dětmi se mi pracovalo velmi dobře, až na některé chvílky, kdy jsem si je ještě neuměla řádně srovnat, protože jsem na ně nechtěla být „tvrdá“ před rodiči od samého začátku, aby si ke mně nevytvořily negativní vztah. Naši rovinu jsem chtěla udržovat na pocitu bezpečí, jistoty a přátelství, ale zároveň zachovat pozici pedagoga, protože tak je to bude provázet v průběhu školní docházky. Čas plynul a já jsem si s dětmi a jejich případnými výkyvy dokázala hladce poradit.

Mile mě překvapilo, jak děti začaly ihned hezky spolupracovat a úkoly je bavily, až na výjimky, které uvedu v dalších řádcích. V prvních dvou lekcích mě u dětí zarazilo, že vůbec neznaly naše klasické pohádky a nedokázaly povyprávět jejich děj, tak jak postupně jde.

I když jsme k tomu využívaly obrázky a povídaly si o nich ve školce, tak to bylo pro děti velmi obtížné.

Hodně jsem taky musela apelovat na správné držení tužky a sezení. Pro kontrolu jsem také apelovala na rodiče, ať to vždy kontrolují, případně opraví, jak to má být správně, protože je to bude provázet celou školní docházkou a usnadní jim to práci ve škole.

Co bych viděla, že dětem dělalo problémy, tak byla určitě grafomotorika, sluchová analýza a syntéza, u některých dětí komunikační schopnosti s dospělou osobou a nízké sebevědomí, některé děti si vůbec nevěřily, přitom když splnily úkol, tak ho splnily velice dobře, akorát se bály.

Dětem dělalo problém určit hlásky na začátku slova, na konci slova a uprostřed. Co je moc nebavilo, tak byla slovní kopaná – vůbec nedokázaly určit poslední slabiku a vytvořit na ni další jednoduché slovo, ale naštěstí toto cvičení se dá hezky natrénovat, když je dlouhá cesta autem nebo kdykoli během dne doma i ve volném čase s přáteli.

V 7. lekci děti neznaly přídavná jména, a definování určitých pojmů (čepice, vlak, kniha), dělал jim problém popis těchto věcí a také tvoření celých vět.

Co bych v mé skupince dětí chtěla vyzdvihnout, tak byly matematické představy, sluchová paměť a pozornost, prostorová orientace, zraková diferenciacie, zraková paměť. Tyto oblasti byly u dětí na velmi dobré úrovni. Tím nechci říct, že zbylé oblasti byly velice špatné, ale některé z oblastí vyžadují ještě více péče a to nejen v ESS, ale i doma v MŠ, což

samozřejmě učitelky s dětmi trénují, protože dobře vidí, kdo má v jaké oblasti nedostatky a potřebuje se zdokonalit. Mimochodem už i rodiče vědí, jakým způsobem s dětmi tyto činnosti procvičovat, díky bližšímu přiblížení a pochopení v ESS. Na konci každé lekce děti dostaly drobnou odměnu a na konci 10. lekce jsme to s dětmi oslavili, zapili dětským šampusem a dali si malé mlsání. Dětem jsme pogratalovaly a daly na památku diplomy.

Děti bych chtěla moc pochválit, jak se úkolů zhostily a opravdu pravidelně cvičily. Jediné negativum vidím asi v tom, že skupinky začínaly v pozdějších odpoledních hodinách, když už děti neměly takovou pozornost a občas se jim taky nechtělo pracovat. Skupinky bych určitě posunula na dřívější hodinu, ale to je bohužel nejspíš nemožné kvůli práci rodičů.

Dokonce i po skončení skupinek při návštěvě MŠ jsem slyšela kladné reakce od dětí, jak jim skupinek chybí a že je to moc bavilo. Dokonce mi to sami přišly říci děti, které měly problém s komunikací ve skupinkách a bály se cokoliv říct, nevěřily si, což se i ve skupinkách postupně zlepšovalo.

Průběžně se na všech oblastech pracuje po celý rok a s dětmi se pravidelně procvičují a ukotvují a hlavně ty, které nejvíce potřebují.

3.9 Školní anamnéza dětí

Zde uvedu, jak na tom byly v určitých oblastech před absolvování ESS a po skončení ESS.

3.9.1 Dívka č. 1, před

Tato slečna neměla úplně hladký vstup do třídy předškoláků. Minimálně půl roku nemluvila s pedagogy, pouze s dětmi. Hodně se to řešilo s rodinou, navazovala se spolupráce, zkoušelo se s ní domluvit přes maňásky, do řeči jsme ji nenutili a za každý její posun jsme ji chválili i za každý její pokus o domluvení se s námi. Zkoušeli jsme neverbální komunikaci.

Sociální zralost - Její sociální zralost byla velmi slabá, až mizivá (nezdravila, vůbec nekomunikovala). Dívka byla velmi nesebevědomá, vždy se spoléhala na to, že maminka za ní vše vyřídí. Maminka za ni chtěla neustále všechno komunikovat.

Grafomotorika – dívka měla nesprávný úchop tužky (špetkovitý), sklon, tužku držela tvrdě, neměla dostatečně uvolněné svaly na psaní a měla pomalé tempo.

Zrakové vnímání – oslabené, nedokázala najít jiný obrázek, nevyhledala na obrázku rozdíly, nedokázala překreslit obrázek.

Prostorová orientace, předmatematické představy, sluchová analýza – v pořádku.

Řeč – jak jsem již zmínila na začátku, tak dívka nekomunikovala.

Po absolvování ESS

Dívka na začátku skupin měla velký problém ke mně najít důvěru a odhodlání mi na cokoli odpovědět, bylo vidět, jak je v křeči a bojí se, co by se stalo, kdyby se o nějakou odpověď pokusila. Bylo na ní vidět, že je jí situace značně nepříjemná. Já jsem jí však do řeči nijak nenutila. Do MŠ jsem chodila pravidelně se podívat za dětmi, kolegyněmi a nachystat si skupinky.

Dívka se mnou začala nejdříve komunikovat ve třídě, myslím si, že to bylo i tím, že jsem na návštěvy chodila s dcerou, poté mě oslovovala i mimo MŠ a najednou ve skupinkách se začala hlásit a odpovídat mi. Když se jí odpověď nepovedla, tak jsem se snažila o to rozvinout s ní komunikaci a i tak jí pochválit za její snahu a snažila jsem se jí ukázat, že neudělala žádnou chybu, aby se nebála příště prosadit. Když jednou byla delší dobu nemocná, tak jí opět trvalo, než si našla jistotu a nebát se něco říct mezi kamarády.

Skupinky ji tady v této oblasti neskutečně moc pomohly a jsem ráda, že to viděla i její maminka, která už za ni řešila věci méně, nechala si od nás poradit a dívka získala větší sebevědomí a doteď, když se přijdu do MŠ podívat, tak mě ihned zdraví a navazuje komunikaci, za což jsem neskutečně ráda.

Určitě ještě je potřeba cvičit grafomotorické činnosti, tempo, ale myslím si, že je ještě nějaký čas na tom zapracovat.

Obrázek 17 Zuby, pila (zdroj vlastní)

Obrázek 18 Střecha, vratný tah (zdroj vlastní)

Obrázek 19 Kreslení před psaním, dráha (zdroj vlastní)

Obrázek 20 Obtahování, oblouk (zdroj vlastní)

Obrázek 21 Postava (zdroj vlastní)

3.9.2 Chlapec č. 2, před

Tento chlapec měl doporučený odklad školní docházky a to z toho důvodu, že býval hodně nemocný, a když po nemoci přišel do mateřské školy, tak byl plačtivý a nedokázal se přizpůsobit. Byl nezralý po emoční stránce.

Sluchová percepce – špatná.

Zraková percepce, predmatematické činnosti.

Řeč - nesprávná výslovnost, nezralost (probíhá logopedická péče). Vše bylo zaviněno z větší části častou nemocností a nedozrálostí.

Po absolvování ESS + odklad

U chlapce proběhlo dozrání a odklad mu prospěl. Nevyhnutelnou součástí jsou u něj ESS, ve veškerých oblastech se zlepšil o 100%. Komunikoval s námi ve větách. Měl sice pomalejší tempo, ale za to precizně vypracované úkoly, na všem si dával velice záležet a vše plnil rád i doma. Chlapec je levák.

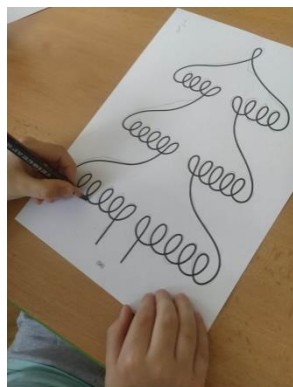
Obrázek 22 Postava (zdroj vlastní)

Obrázek 23 Grafomotorika, kytky, jedním tahem (zdroj vlastní)

Obrázek 25 Zuby, pila (zdroj vlastní)

Obrázek 26 Vratný tah, spodní oblouk (zdroj vlastní)

Obrázek 24 Vratný tah, střecha (zdroj vlastní)

3.9.3 Chlapec č. 3, před

Chlapecek neměl oficiálně odklad, protože je narozený 4. září. Bohužel však věkově nespadal do věkové kategorie předškolních dětí a zůstal s mladšími dětmi ještě jeden rok ve školce, také proto, že ve třídě předškoláků nebylo místo. Již rok mohl trénovat s předškoláky a určitě by mu to pomohl ve všech stránkách. Tento chlapec byl velmi nesebevědomý, nebyl si sebejistý, při neúspěchu plakal, měl pomalé tempo.

Hrubá motorika – neuměl chodit po schodech, neuměl běhat, skákat, prolézačky byly pro něj obtížné.

Grafomotorika – nesprávný úchop tužky, a celkově byl v této oblasti na velmi špatné úrovni.

Zraková orientace – nadržel linii řádků, přeskakoval z jednoho obrázku na druhý. Neznal tvary (pouze kruh). Barvy znal.

Práceschopnost – veškeré pracovní listy udělal jedině s dopomocí, a když si nebyl jistý, tak se rozbrečel.

Po absolvování ESS

Ve všech oblastech je vidět neuvěřitelné zlepšení, ale pořád by to chtělo pravidelně procvičovat, nacvičovat, fixovat všechny oblasti. První hodiny v ESS byly pro něj muka a měl slzy na krajíčku. Vůbec si nevěřil, když se mu něco nepovedlo, tak byl velice nešťastný. Nekomunikoval se mnou, těžko se přidával k ostatním dětem. Když měl něco říci sám za sebe, tak skoro nepromluvil, mluvil tiše.

Postupem času, se začal stále víc zlepšovat. Vůbec bych nevěřila tomu, že dokázal udělat takový markantní posun a to díky jeho pili a snaze rodičů. Tento chlapec se mnou mluví, komunikuje, směje se, povídá mí, co dělali o víkendu a jednou mi řekl, že mu skupinky velice chybí a že ho bavily dělat úkoly a že tam chodil rád.

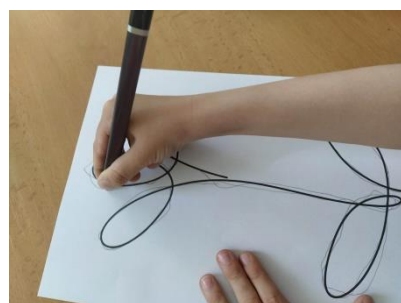
Takže za mě zde vidíme jednoznačný a bezkompromisní přínos hlavně v oblasti řečové, komunikační, sebejistotě, věří si a stále se v MŠ zlepšuje. Věřím, že pro něj nástup do 1. třídy bude hladší.

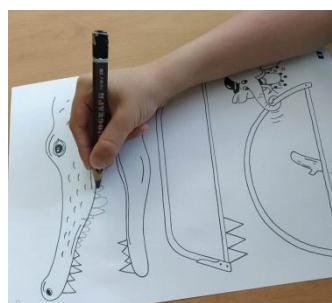
Obrázek 27 Grafomotorika, Ruka (zdroj vlastní)

Obrázek 28 Dům (zdroj vlastní)

Obrázek 29 Spodní oblouk, Kytka (zdroj vlastní)

Obrázek 30 Zuby, pila (zdroj vlastní)

Obrázek 31 Oblouk (zdroj vlastní)

Obrázek 32 Grafomotorika, dolní oblouk (zdroj vlastní)

3.9.4 Chlapec č. 4, před

Tento chlapeček byl a je velice šikovný ve všech směrech. Potřeboval doladit zrakovou orientaci a jeho pozornost. Neměl přímo diagnostikovanou hyperaktivitu, ale všichni jsme byli stejného názoru, že tam byla. Nešel mu přepis a zrková orientace byla oslabena z důvodu jeho nepozornosti. Jazyk a rty, jsou obratné. Slovní zásoba je běžná, pojmová vybavenost dobrá. Porozumění bylo přiměřené. Projev odpovídá věku chlapce, bez patrných dysgramatismů. Chlapec je velmi komunikativní, navazuje hovor spontánně. Hláška R vyvozena a probíhá fixace.

Po absolvování ESS

Tento chlapec (6 let a 7 měsíců) byl velice snaživý, a když viděl, že jsou pro něho úkoly jednoduché, tak je měl vždy nejrychleji hotové, co ho bavilo, tak se hned hlásil a měl motivaci se rozvíjet. Horší to bylo s úkoly, které ho moc nebavily, tak veškerou motivaci ztratil, opadlo nadšení a byl nepozorný. Práce s ním byla zajímavá a poučná pro mě. Musela jsem se obalit trpělivostí a neztráčet hlavu přitom, když se nehlásil, všechno věděl, nedokázal posedět na místě, pořád se vrtěl, koukal kolem sebe a navíc musím, podotknout, že odpolední hodiny byly pro něj občas muka a bylo to pro něj časově dlouhý. Ale i ho se mi po pár lekcích podařilo zpracovat a dobře s ním pracovat. Musím říct, že jsem u něj viděla zlepšení, protože pravidelnost cvičení dělá své.

Zcela jistě mu ESS pomohly v tom, že si přiblížil situaci, jak to bude probíhat ve školních lavicích. Do školy se moc těší, hlavně na fotbal a tělocvik.

Obrázek 33 Vratný tah, Střecha (zdroj vlastní)

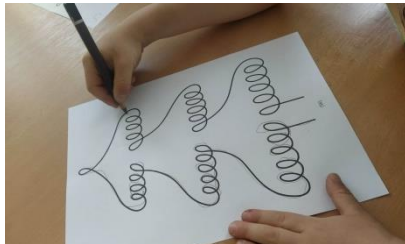
Obrázek 35 Postava (zdroj vlastní)

Obrázek 34 Zuby, pila (zdroj vlastní)

Obrázek 36 Grafomotorika, Kytka, Spodní oblouk (zdroj vlastní)

Obrázek 37 Grafomotorika, Spodní oblouk (zdroj vlastní)

3.9.5 Chlapec č. 5, před

Před zahájením ESS měl špatný úchop tužky, neuměl stříhat, lepit. Oslabená grafomotorika. Měl i logopedické problémy, ale s rodiči docházel pravidelně na logopedii a doma cvičili. Hrubou motoriku měl v pořádku, byl velice šikovný, obratný a odvážný.

Největší problém měl v řeči, komunikaci s dospělou osobou (pedagogem), byl si nejistý a neměl skoro žádné sebevědomí. S dětmi se uměl domluvit pěkně. Když se mu něco nepovedlo, tak byl mrzutý a plačtivý, neuměl unést porážku a nechal si hodně věcí od dětí líbit. Znal barvy a tvary. Pokud by si měl plnit úkoly sám, tak by je nesplnil, vždy potřebovat pomoc a popostrčení pedagoga. By u něj i oslabená pozornost a rytmicita.

Po absolvování ESS

Chlapeček (5 let a 8 měsíců) je velice pečlivý, snaživý a hodný. S dětmi se dobře rozumí a již si nenechává vše líbit, což není jen tím, že se zlepšoval ve skupinkách, ale také dozrál a poznal, že takhle by to nešlo. Nejvíce oceňuji jeho pečlivost a píli, která mu zajisté pomáhala ve školce, skupinkách a myslím si, že mu hodně pomůže i při nastoupení do školy.

Doporučila bych ho hodně chválit za každý jeho pokus, i když to nebude třeba stoprocentní, každá pochvala u něj nabyde na síle a motivuje ho k další činnosti.

Co jsem si všimla během skupinek, ta ho čím dál méně rozhodilo, když se mu něco nepodařilo, vždy jsem se snažila vyzdvihnout tu část, která se mu podařila skvěle. Ve skládání tangramů byl bezkonkurenčně nejlepší. U něj jsem pozorovala obrovské zlepšení ve všech oblastech. Dokázal udržet pozornost, hezky odpovídal v celých větách, i když si nebyl jistý, tak svoji odpověď zkusil vyjádřit, což na začátku byl problém. Je samostatný, sebevědomý. Občas je vidět jistá nejistota, tak potřebuje s úkoly, činnostmi dopomoc. Je možné, že by mu pomohl odklad školní docházky, ale vzhledem k jeho neskutečné snaživosti, trpělivosti a pílí si myslím, že nástup pro něj bude jednodušší a že jej zvládne.

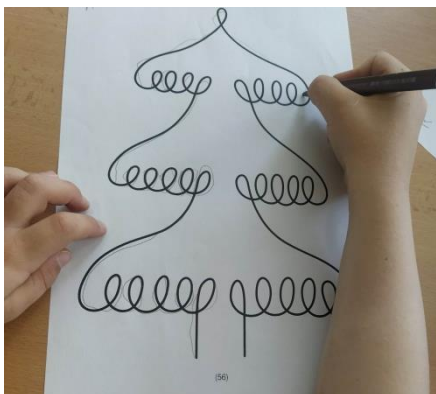
Obrázek 38 Postava (zdroj vlastní)

Obrázek 39 Grafomotorika, Kytka (zdroj vlastní)

Obrázek 40 Grafomotorika, Ruka (zdroj vlastní)

Obrázek 41 Spodní oblouk (zdroj vlastní)

Obrázek 42 Zuby, pila (zdroj vlastní)

3.9.6 Dívka č. 6, před

Tato slečna, když nastoupila do třídy předškoláků, tak neměla stanovené žádné hranice, pravidla a návyky. Neuměla pozdravit, poděkovat, poprosit. V oblékání byla vždy poslední. Myslela si, že za ni vyřídí vše kamarádky nebo maminka, jak byla zvyklá.

Grafomotorika – špatný úchop tužky (velmi křečovitý). Velmi pomalé tempo.

Zraková orientace jí nešla celkově, nikdy nenašla shodný obrázky, rozdíly, atd.

Prostorová orientace byla oslabená – pojmy vlevo, vpravo, nahoře, dole, hned za, poslední atd.

Práceschopnost – nečeká na instrukce, neustále přerušuje komunikaci, skáče do řeči, tím pádem potom neví, co má dělat. Na všechno se musela 10x zeptat.

Komunikační schopnosti – skoro žádné. Neuměla se na ničem domluvit, vše za ni řešila maminka. Když se jí něco nepodaří, tak se okamžitě urazí, mlčí. Nezvládala se sebevládat.

Po absolvování ESS

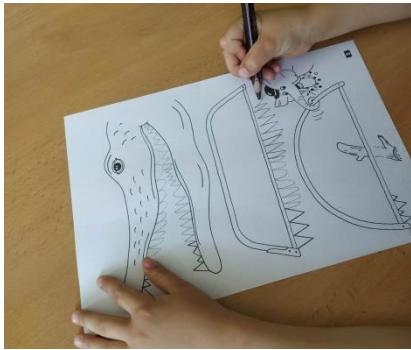
Slečna (6 roků a 8 měsíců). Křečovitý úchop přetrvává, musí se ještě hodně trénovat jemná motorika. Neustále má pomalé tempo, ale úkoly zvládá svým tempem s dopomocí. Udrží lépe pozornost. Grafomotorika o něco málo lepší.

Obrázek 44 Postava (zdroj vlastní)

Obrázek 43 Grafomotorika, Ruka (zdroj vlastní)

Obrázek 45 Zuby, pila (zdroj vlastní)

Obrázek 46 Grafomotorika, Dráha (zdroj vlastní)

3.9.7 Chlapec č. 7, před

Grafomotorika - chlapeček měl špatný úchop, velmi tvrdou ruku, křečovitě držení.

Řeč – výrazný problém v řeči. Nemluvil ve větách, špatně vyslovoval slova a artikuloval. S dospělými nekomunikoval a neuměl rozpoznávat tvary, pouze kruh. Byl velice kamarádský a s dětmi se domluvil. Chodí na logopedii.

Řeč je důležitá pro rozvoj sociálních kontaktů, pro postavení ve skupině. Pokud by se ani do budoucna nerozvinula řeč, tak jak má, hrozí oslabení myšlení, poznávání, učení, a fungování v lidském společenství.

Předmatické činnosti zvládal s dopomocí.

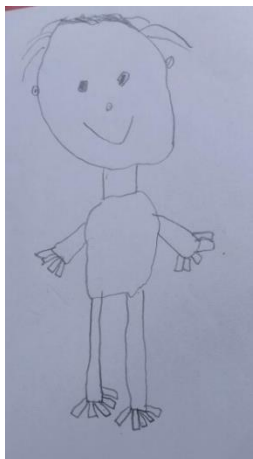
Nesprávné posezení při psaní.

Po absolvování ESS

U tohoto chlapečka (6 let a 7 měsíců) proběhlo celkové zlepšení ve všech oblastech, dozrál, s dospělými komunikuje mnohem lépe. Stále má tvrdou ruku, takže bych doporučila provádět mnoho činností na jemnou motoriku (zapínání zipu, knoflíků, různé navlékání těstovin na provázek, tvořivé činnosti, samostatné oblékání a mnohé další. Z grafomotorických cvičení by to byly různé stříhání, malování, obtahování, lepení, obmalovávání. Celkově bych doporučila i posílit hrubou motoriku (prolézačky, skákání, běhání, jízda na kole).

Ve skupinkách pracoval velmi klidně a spolehlivě, zapojoval se do komunikace, hlásil se o slovo, úkoly zvládal, někdy s dopomocí, komunikoval se mnou bez problému, neměl strach si říct o slovo. Tento chlapeček je prostě svůj a svým zůstane, jako jeho starší sourozenec. Na logopedii dochází pravidelně a doma cvičí.

Obrázek 48 Postava (zdroj vlastní)

Obrázek 47 Grafomotorika, Ruka (zdroj vlastní)

Obrázek 50 Spodní oblouk (zdroj vlastní)

Obrázek 49 Vratný tah (zdroj vlastní)

3.9.8 Chlapec č. 8, před

Tento chlapeček měl odklad povinné školní docházky a to z mnoha důvodů. Hlavně šlo o jeho nezralost ve vývoji.

Jeho práceschopnost byla na 0. Tempo hodně pomalé.

V řeči zaostával, měl velice špatnou a slabou slovní zásobu, nemluvil ve větách, nechápal slovní instrukce a na všechno odpovídal nevím.

Sociální oblast velmi slabá - ubližoval dětem, lhal a dělal ze sebe machra.

Uměl stavět přenádherné a propracované stavby z lega, dřevěných kostech.

Po absolvování ESS

Chlapeček (6 let a 10 měsíců). Rozhodně vidím zlepšení ve všech oblastech. Zlepšení vidí i rodiče a paní učitelka.

Se mnou a s rodiči spolupracoval dobře, až na jeho machrování, se kterým jsem si dokázala poradit, občas jsem mu musel i říct, jestli nepřestane, tak že ho vykážu ze skupinek, protože narušoval celý kolektiv.

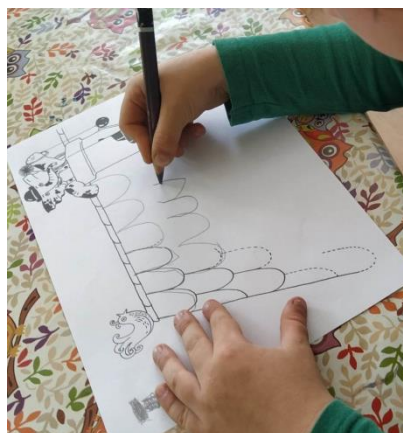
Co se nezlepšilo, je výtvarná kreativita a pořád často lže a vymýšlí si. Pořád dozrává práceschopnost, sluchové a zrakové vnímání, prostorová orientace, předmatematické představy.

Grafomotorika se rozvíjí v souladu s věkem, špetkovitý úchop, laterální souhlasná, pravostranná. Je u něj nutná častá zpětná vazba.

Tempo má pořád pomalejší, ale zlepšení vidět je, hlavně i snaha. Je potřeba vedení při úkolové činnosti. U tohoto chlapce jsme se shodly na tom, že bychom doporučovaly odklad školní docházky, aby si lépe upevnil všechny oblasti, které jsou potřeba. Určitě by mu to pomohlo a byl by lépe připravený a práceschopný si věci, úkoly korigovat sám bez dopomoci pí. učitelek nebo rodičů.

Obrázek 51 Postava (zdroj vlastní)

Obrázek 53 Vratný tah (zdroj vlastní)

Obrázek 52 Grafomotorika, Ruka (zdroj vlastní)

Obrázek 54 Zuby, pila (zdroj vlastní)

3.10 Co jsem sledovala a zjistila

Šetření probíhalo na základě aktivního pozorování dětí během edukativně stimulačních skupinek a provedení fotodokumentace. Bohužel obsahová část BP mi nedovoluje zveřejnit veškerou fotodokumentaci, tak se alespoň pokusím přidat některé z nich.

Do šetření bylo zahrnuto 8 dětí, které skupinky společně s rodiči navštěvovaly. Jednalo se o děti, jak s odkladem povinné školní docházky, tak o děti, které byly oslabeny v některé vzdělávací oblasti, ale i o děti, které se chtěly vyzkoušet, jak to bude ve škole probíhat a jejich rodiče se chtěly ujistit, že to zvládnou nebo naopak na jaké oblasti je potřeba více zapracovat.

U dětí jsem sledovala vzdělávací oblasti motoriky a grafomotoriky, komunikační schopnosti, řečové schopnosti, zrakové, sluchové vnímání, sluchovou a zrakovou diferenciaci, analýzu, syntézu, paměť, matematické dovednosti, prostorovou orientaci a pozornost.

Sledovala jsem, které oblasti dělali dětem potíže ba naopak, které jim šly dobře, také to, jaký vliv na ně tento program měl, jakým směrem se ubíralo jejich zlepšení a vše se pokusím shrnout v závěru mé práce.

Podle školní anamnézy, kterou jsem provedla před zahájením skupinek a poté po skončení skupinek, taky podle pozorování a rozhovoru s pedagogy jsem zjistila následující.

Spouště dětem stále dělá problémy jemná motorika, grafomotorika, správné držení tužky, nesprávný tlak na tužku, ale musím říci, že v průběhu skupinek se děti stále zlepšovaly.

U některých dětí byly i větší nedostatky v komunikačních schopnostech, některé nebyly zprvu vůbec schopné se mnou začít komunikovat, což se postupně také zlepšovalo a v průběhu dalších lekcí už tento problém zcela zmizel. Akorát se mi zdálo, že mírně přetrvával u jedné holčičky, která, když mě viděla po delší době, tak jí trvalo delší dobu, než se mnou začala více mluvit.

Další oblast, kterou je potřeba zmínit je sluchová analýza a syntéza, ve které shledávám patřičné nedostatky, např.: na kterou hlásku začíná slovo, na kterou hlásku končí slovo, jestli slovo obsahuje danou hlásku. Dále potom hledání rýmů a sluchová diferenciacie tvrdé a měkké slabiky. Na druhou stranu, ve sluchové diferenciaci výborně uměly rozlišit bezvýznamové slabiky. V řečových činnostech to bylo určitě vyprávění pohádek a řadit obrázky dle časové posloupnosti.

Oblasti sluchová paměť, zraková paměť, prostorová orientace, matematické představy, přiřazování shodného množství, tvaru, velikosti, porovnávání matematických představ, sluchová a zraková pozornost byly u dětí na velmi dobré úrovni a některé činnosti zvládly velmi rychle.

Také již víme, že důležitou součástí programu jsou právě rodiče, se kterými se děti cítí více sebejistí a za pozitivní motivace zvládnou i činnosti, ve kterých si věří méně.

Teď již víme, které oblasti dětem dělají největší obtíže, a je třeba na nich dále pracovat, rozvíjet je, posilovat a fixovat i po dobu skončení tohoto programu, o to se samozřejmě budeme i nadále snažit do konce školního roku a dané oblasti a činnosti neustále procvičovat a poté budeme apelovat na rodiče, aby neusnuli na vavřínu a našli si čas na procvičování i o prázdninách před nástupem dětí do 1. třídy.

Všichni rodiče viděli u svých dětí velké zlepšení a skupinky si pochvalovali. Zlepšení sem viděla v průběhu lekci i já samotná a měla jsem z toho velkou radost. Nakonec i pí. učitelka mi potvrdila moje domněnky a postřehy během lekcí.

I pí. učitelka si byla vědoma velkého zlepšení u každého dítěte, ovšem u některých dětí bychom doporučili odklad školní docházky, protože si myslíme, že by to pro ně bylo ještě přínosnější si posečkat na ten správný okamžik a dále si procvičit a ukotvit jisté potřebné oblasti.

3.11 Co o edukativně stimulační skupinkách říkají pedagogové

3.11.1 Pedagog č. 1

Přínos vidím v tom, že děti, které nejsou, v některých oblastech zralé mají šanci postupně se zlepšovat. Po každé vidím, jak se děti od lekce k lekci zlepšují, jsou pozornější, sebevědomější a lépe se soustředí. Posun vidím také v grafomotorice a schopnosti se vyjadřovat. Doporučila bych je hlavně dětem s odkladem povinné školní docházky, dětem s ADHD. Důležitou roli hrají rodiče. I pro ně je přínos vidět své dítě v kolektivu, možnost pozorovat a porovnat zralost a naučit se s dětmi učit.

3.11.2 Pedagog č. 2

Edukativně stimulační skupinky dělám již několikátým rokem. Ze začátku se přiznám, že jsem byla trošku skeptická, protože se snažíme děti na školu připravit i v rámci mateřské školy. Ale musím uznat, že paní Bednářová a spol. mají tento "projekt" opravdu promakaný a smekám před nimi.

Za mě nejvíce oceňuji přítomnost rodičů, kteří vidí, jak jejich dítě reaguje a jak se chová. Když tušíme, že je dítě v nějaké oblasti nedozrálé, tak jim doporučíme právě naše skupinky.

Prázdná slova o tom, že mají něco trénovat a že jejich dítěti něco nejde, dostanou úplně jiný rozměr. Rodič se sám přesvědčí a to je důležité. Nejmenší problém mají děti se zrakovým vnímáním, jestli je to spojené s užitím digitálních technologiemi, bychom mohli polemizovat.

S čím však mají největší problém, je řeč a sluchové vnímání. Plno dětí má problém s vyvozením hlásek a také s jejím užitím. Sluchové vnímání bývá ze začátku problém, ale ke konci skupinek už zvládnou někteří i analýzu a syntézu slova. A to musím uznat, že se mi za mou praxi stalo, ale asi méně než je to díky skupinkám.

Osvědčilo se nám, za každý vypracovaný úkol z domu dávat dětem razítka. Děti jsou nadšené a je to pro ně takový motor ty úkoly doma dělat. Další plus vnímám, že skupinky děláme v prostorách školy, kdy děti okoukají prostory a také si vyzkouší stát před tabulí.

Činnosti střídáme tak, aby děti nebyly unavené - u tabule, v lavici, na koberci. To se nám osvědčilo. Jediné mínus, které vnímám je, že odpoledne jsou již děti od rána unavené a tak se jim někdy nechce, ale kvůli přítomnosti rodičů to jinak udělat nejde, bez nich by to totiž nemělo význam. Mám zpětnou vazbu, že jsou rodiče rádi, že navštěvovali ESS, protože konečně poznali, co v MŠ děláme a že si pořád jen nehrajeme.

3.11.3 Pedagog č. 3

ESS vyučuji pátým rokem. Kurz jsem absolvovala při PPP v Brně.

Jako největší přínos edukativních skupin vidím ve společně stráveném čase rodiče a dítěte.

Rozvoj spolupráce a komunikace mezi dítětem a rodičem, často se jedná o nácvik porozumění a trpělivosti v přímém přenosu.

Rodič vidí dítě v jiné sociální roli, než v jaké ho zná z domova. Pozoruje odlišné projevy dítěte při práci ve skupině, s učitelkou, v interakci s ostatními dětmi. Pro některé rodiče je to poprvé, kdy vidí své dítě v prostředí, kdy je po dítěti vyžadována spolupráce, součinnost, soustředěnost a aktivita.

Edukativní skupiny nám dávají možnost odhalit slabiny dětí a máme tak čas na jejich regulaci.

Skupiny jsou jako celek velice dobře systematicky sestavené a jejich rozsah 10 lekcí je dostačující. V naší mateřské škole skupiny pořádáme 1 krát za 14 dní, tak aby 10. lekce končila cca 14 dní až měsíc před zápisem do ZŠ.

Dva roky byly edukativní skupiny dotované skrze evropský projekt, který zprostředkoval MMB. Což umožnilo rodinám se slabším sociálním statutem děti přihlásit a skupiny navštěvovat. Tento projekt jsme si velice chválily.

Jako další přínos vidím nácvik správného držení tužky. Pro některé rodiče je to zcela nová informace, i když držení tužky rodičům představujeme na začátku školního roku na třídních schůzkách.

Libí se mi, že díky ESS rodič vidí jak je na tom jeho dítě v rámci práceschopnosti a úrovni zralosti osobnosti (emocionálně-sociální). Zejména u dětí, kterým je právě z těchto důvodů učitelkami doporučován odklad školní docházky. Často se mi stalo, že až po této zažité skutečnosti, rodič souhlasil s návštěvou PPP a dítěti bylo i poradnou doporučeno odložit vstup do ZŠ.

Další výhodou ESS je, že rodič dostává konkrétní náměty pro aktivity s dětmi, např. jak doma /venku rozvíjet hravou formou jemnou motoriku dětí.

A v neposlední řadě lze vyzorovat posun/stagnaci u dětí, za těch 20 týdnů, které ESS trvají.

3.12 Co o edukativně stimulačních skupinkách říkají rodiče

Zajímalo mě, jak na program edukativně stimulačních skupinek nahlíží i rodiče, proto jsem jim položila 10 otevřených otázek. Rodiče otázky použili jako vzor, podle kterého mi pomohli napsat hodnocení skupinek. Z 8rodičů odpovědělo na otázky pouze 6 rodičů, zbylí dva rodiče nedodali zpětnou vazbu.

3.12.1 Rodič č. 1

Přínos pro mého syna jako předškoláka byl opravdu velký. Naučil se velmi dobře komunikovat s dětmi, s paní učitelkou, ve spoustě věcech se zdokonalil i díky úkolům, které jsme doma dělali. Za nás skupinky jedno velké plus pro předškoláky a děti, které to nejvíc potřebují. Program splnil na 100 % moje očekávání, viděla jsem u syna velké pokroky lekci od lekce. Můj syn velmi rád dělal domácí přípravu. Nejvíce ho bavily úkoly typu (najdi obrázek v řadě). Méně oblíbené úkoly byly matematické představy, kreslení a psaní, ale i s nimi jsme si postupně poradili. Úkoly byly srozumitelné a někdy jsme udělali i více úkolů za den, někdy méně, podle nálady a času. Těžší úkoly pro nás byly s malováním a nácvikem psaní. Přístup paní učitelky byl kamarádky, spravedlivý ke všem dětem, vše vždy dokonale vysvětlila a moc se mi líbilo, jak do aktivit zapojovala i rodiče. Syn i já jsme do skupinek chodili moc rádi. Nebylo nic, co by se nám nelíbilo, za nás bylo vše v pořádku. Největší pozitivum vidím v tom, že děti se naučili spoustu věcí a tím pádem i pro mě bylo jednodušší doma, potom se synem pracovat a příprava do školy k zápisu byl jednodušší. Určitě bych tento program doporučila, protože si myslím, že je dobré vidět, jak s dětmi doma lépe

pracovat a procvičovat, co je potřeba. Děti ve skupinkách krásně spolupracují. Hodnotím 1***. Před skupinkami bych nikdy nevěřila, jak se syn i rozmluví a co vše si dokáže

zapamatovat a co vše umí. Pro mě, jako rodiče to mělo velký smysl a přínos a také velmi příjemně strávený čas se synem. Neskutečná radost pro mě byla, když jsem viděla jeho stále větší pokroky. Moc Vám za všechno děkuji.

3.12.2 Rodič č. 2

Přínos vidím v tom, že děti se naučí postupně si zvykat, tak jak to bude probíhat ve škole, takže určitě v přípravě na školu, také uklidnění rodičů, že to dítě zvládne nebo naopak zjištění „prostoru pro zlepšení,“ u dítěte. Program splnil moje očekávání. Domácí příprava byla v pohodě bez jakýkoliv dalších obtíží. Úkoly se zvládnout daly. Zpětně si nevybavím úkoly, které by mému synovi dělaly obtíže. Myslím si, že vše zvládal dobře. Přístup paní učitelky – dostane jedničku ☺. Nevím, zda je úplně vždy nutná přítomnost rodiče, zda by jí pí. učitelka nezvládla „odučit,“ bez dozoru dospělých nebo jen občas, jinak za mě vše v pořádku. Velké pozitivum vidím v tom, jak se děti postupně naučí si zvykat, připravovat se a uvědomí si, co je bude čekat ve škole. Ano, program bych doporučila všem. Program bych zhodnotila skvěle.

3.12.3 Rodič č. 3

Uvědomila jsem si, že přínos pro mého syna byl velký, pomohl ho lépe připravit na školu, upevnil si pracovní návyky, které ho čekají, a začal si více věřit. Tento program splnil více než poje očekávání. S domácí přípravou nebyl u mého syna problém, úkolů bylo akorát, daly se zvládnout, věnoval se jim poctivě a pravidelně a rád je plnil. Měl je v podstatě vždy rychle hotové. Pro mého syna bylo nejtěžší sluchové vnímání, s tím si musel dát trochu více práce. Co se týče přístupu pí. učitelky, tak ten byl skvělý. Bylo to pro děti zábavné a motivující. Myslím si, že to všechny bavilo.

Chtěla bych změnit frekvenci konání skupinek a to určitě častěji, třeba 1x týdně a ponechala je, až do konce školního roku ☺. Největší pozitivum vidím v tom, že se můj syn pilně a svědomitě připravoval, jak na zápis do 1. Třídy, tak i dohnal s námi jisté mezery, co měl. Skupinky bych určitě doporučila ostatním rodičům, protože si myslím, že nikomu nemohou uškodit ba naopak přispět, jak rodičům, tak i jejich dítěti. Tento program hodnotím určitě pozitivně. Vše již bylo zmíněno.

3.12.4 Rodič č. 4

Zpětná vazba jako pro rodiče, jak dítě je schopné fungovat v kolektivu při plnění úkolu, jak úkoly zvládá a jak je celkově připravené na školu. Ano, program splnil moje očekávání, i když bych ocenila více syna vidět ve větším kolektivu dětí, ne jen ve skupince pár dětí. Zpočátku úkoly dělal s nadšením, chtěl dělat i hned po skupinkách, postupně nadšení opadávalo. Snažili jsme si však práci rozvrhnout do všech dnů, aby si zvykl na každodenní plnění úkolů. Pro syna byly úkoly hodně snadné, takže moc nerozuměl tomu, že úkol musí dělat tolikrát, když už to dávno umí. Vedla jsem ho však k tomu, že je důležité celkově vše procvičovat. Obecně byly úkoly pro něj snadné, jen má oslabenější grafomotoriku, výsledek nebyl podle mých představ, chybí mu pečlivost. Přístup paní učitelky byl velmi dobrý, dokázala vždy dětem poutavě vysvětlit, co je čeká, dokázala se skupinou velmi dobře pracovat, usměrňovat je.

Jak jsem jen zmínila, líbilo by se mi, kdyby práce probíhala ve větší skupině dětí, tím by se více stimulovalo vzdělávání podobné podmínkách v první třídě. Je to pak lepší ukazatel připravenosti dětí pro vzdělávání dětí ve větším kolektivu. Doma se většinou dítě chová jinak než v prostředí školy, MŠ, mezi dětmi s jinou autoritou, je tedy přínosem ho v takovéto situaci vidět, jak se chová, jak se umí prosadit, jak je schopný udržet pozornost

Za mě program určitě ano, má to mnoho výhod, i když pro rodiče je to poměrně náročné pracovat s dítětem v domácí přípravě, jelikož úkolů je poměrně hodně. Zároveň se dítě učí, že už má i nějaké povinnosti podobné domácím úkolům ve škole a postupně se učí to zvládat. Je to dobrý ukazatel školní připravenosti, pomůže dobře odhalit případné obtíže, na kterých můžete společně s dítětem pracovat. Velmi přínosný, časově náročnější, určitě vhodný pro všechny předškoláky, dala bych ho jako povinný.

3.12.5 Rodič č. 5

Pro moji dceru to byl jeden velký posun dopředu, bála se komunikovat. Edukační skupinky ji naučily zapojovat se do her v rámci učení a hlavně jí to moc bavilo. Program splnil moje očekávání a jsem velice spokojena i moje dcera ☺. Domácí příprava byla v pohodě a ráda plnila úkoly, které byly potřeba udělat do ESS. Také musím zdůraznit, že je více samostatná. Úkoly se daly zvládnout, a když byl nějaký zádrhel, tak jsme si se všim poradili. Myslím si, ale že skoro všechny úkoly zvládla dobře. Paní učitelku hodnotím kladně, dětem vždy vše vysvětlila, takže za mě super. Dcera si ji oblíbila a vždy se na skupinky těšila a já taky.

Změnila bych časovou dotaci a to z 1 hodiny na 2 hodiny pro předškoláky po celý školní rok. Každá vědomost na víc pro jakékoliv dítě je super. Tento program bych určitě doporučila pro všechny. Dcera je odváznější, naučila se komunikovat, jak s pí. učitelkou, tak i v kolektivu dětí a to je nesmírně důležité. Program je důležitý pro rozvoj dítěte a přípravu na 1. třídu (jako sezení v lavici, jak správně držet tužku, jak psát na papír. Děkuji za vše.

3.12.6 Rodič č. 6

Přínos programu vidím v tom, že mi pomohl se synem lépe komunikovat a pochopit jeho nedostatky v určitých oblastech. Jsem moc ráda, že jsem se programu zúčastnila a mohla tak porovnat jeho nedostatky i plusy s jeho vrstevníky. Domácí příprava byla v pohodě, syn dělal úkoly rád, a když se naskytl nějaký problém, tak jsme si dali chvíli pauzu a poté se k němu vrátili a úkol splnili. Úkoly jsme si rozvrhly do několika dní s našli jsme se je postupně plnit, aby si je lépe zapamatovat a zafixoval. Syn nemá rád plnit plno úkolů najednou. Potřebuje na to svůj klid a čas, jinak je potom podrážděný. Úkoly, které se synovi moc dělat nechtěly, tak byly úkoly na grafomotoriku, přišly mi trošku nudné.

Přístup paní učitelky hodnotím kladně, vše nám vždy vysvětlila, a když viděla, že syn dělá něco špatně nebo má špatný úchop, tak mu vždy ráda pomohla. Skupinky jsme navštěvovali oba rádi.

Co bych možná na ESS změnila je čas. Chápu, že pro některé rodiče by to bylo nepříjemné řešit v práci, co 1 dní, ale mě by určitě vyhovoval více dřívější odpolední čas. Na dětech je kolikrát vidět, že už jsou po celém dni unavené a nemyslí jim to tak, jak by mělo nebo, jak ony by samy chtěly. Největší pozitivum vidím asi v tom, že syn se ohromně zlepšil v komunikaci s dospělým, už se nebojí mluvit a přihlásit se o slovo. Další pozitivum vidím pro syna ve všech oblastech a také pro mě a syna dohromady. Program bych rozhodně doporučila ostatním rodičům, protože sama vidím velký přínos pro všechny zúčastněné.

3.13 Doporučení pro pedagogickou praxi

Program edukativně stimulační skupinky bych určitě doporučila všem dětem, které mají větší problém, mezery v uvedených činnostech a nejsou na takové úrovni, na jaké by dítě předškolního věku mělo být, před zahájením povinné školní docházky a v předškolní zralosti. V těchto skupinkách se mají možnost zlepšovat.

Díky přítomnosti rodičů v programu se mohou rodiče přiučit, jak se svým dítětem doma pracovat, jakou oblast a jakým způsobem zlepšovat a pracovat na ni, aby dítě dále rozvíjeli a

upevňovaly ty oblasti, které už děti umí a znají. Rodičům je poskytnuto mnoho materiálů a informací, podle kterých s dětmi mohou doma procvičovat dle jejich časových možností, tak aby dítěti usnadnili vstup do 1. třídy.

Kurz je vhodný pro všechny děti, i pro ty, které jsou v činnostech a oblastech již zdatné, ale potřebují ještě vypilovat třeba komunikaci, řečové schopnosti mezi jinými pedagogy, než mezi těmi, na které jsou zvyklé v průběhu roku.

Jak je zde představeno, tak můžeme sami posoudit, že zjištěné výsledky pomohly všem zúčastněným dětem, které navštěvovaly tento program. U všech dětí byly prokázány pozitivní výkony a posun ve všech rovinách. I rodiče se zde přesvědčili o tom, jak kurz jejich dětem pomohl a jsou připravené do 1. třídy.

Mezi další pozitivní výsledky a přínos můžeme zařadit i dotazník od zúčastněných rodičů. Jsou zde vidět i velmi významné posuny představených dětí a to hlavně v komunikační oblasti a v tom, že si mnohem více věří a nebojí se prosazovat mezi ostatními vrstevníky ve skupině.

Řekla bych, že došlo u dětí k posunu ve všech rovinách, ale v těch rovinách, ve kterých došlo k menšímu posunu, tak se budeme snažit je maximálně procvičovat do konce školního roku. Což děláme i v průběhu celého školního roku i mezi skupinkami a upozorníme na to rodiče, doporučíme další možnosti vzdělávání s dětmi o prázdninách hravou formou, aby šly do 1. třídy připraveny a pozitivně naladěny.

Limity šetření

Zamyšlení připadá na časové možnosti. Nejlepší by bylo, kdyby skupinky začínaly v dřívějších hodinách, pokud je to možné v rámci MŠ. Chápu, že pro rodiče to bude asi složitější v práci si zařídit dřívější odchody, ale na druhou stranu pro děti to bude větší přínos. Nejenže budou lépe vnímat a soustředit se, ale také si více věci zapamatují a osvojí lépe, než, když jsou už unavení.

Napadá mě otázka, co já bych mohla udělat pro lepší efektivitu ESS? Určitě, bych si znalosti a dovednosti doplnila kurzem, který se koná a další možnost mě napadá, že bych si domluvila praxi na jiných pracovištích nebo v jiných předškolních třídách, abych mohla vidět při práci i jiné kolegyně, kolegy a čerpat i z jejich hodin a prezentace.

Na co si dát pozor a z čeho nemít obavy? Pozor bych si dala na nepříjemné otázky od rodičů, které na vás budou kladeny během skupinek (Proč děláme zrovna toto cvičení takto? K čemu je důležité vědět? Stejně daný úkol potřebovat nebude). Nejlepší je, ale to jste neřekla, že se úkol dělá zleva doprava. To jsem sice neřekla, ale bylo to zmiňováno již několikrát v lekcích předtím a u přeci čteme, píšeme taky zleva doprava a nepřeskakujeme z řádku na řádek ze spodu dolu, atd. Nebo tati, ale pí. učitelka to říkala, asi si ji špatně poslouchal.

Nenechat se otázkami zaskočit a v klidu rodičům s úsměvem odpovědět. Někdy jsem byla opravdu zaskočená, protože by mě taková otázka ani nenapadla a přišlo mi cvičení automatické. Pokud si člověk není zcela jistý svojí odpovědí, tak by se z toho neměl hroutit, ale kulantně vysvětlit, že momentálně si není zcela jistý a nechce jim podávat mylné informace, ale odpovědět si zjistí a vysvětlí zanedlouho.

Pokud se Vám něco nepovede nebo máte pocit, že jste to nezvládli, tak jak jste si představovali, tak si z toho nedělejte zbytečně těžkou hlavu, protože takových situací v životě bude daleko více. Je potřeba se ze situacích poučit a zdokumentovat si v hlavě třeba i s kolegy, co jsem udělala špatně, proč se to stalo a co bych příště udělala jinak.

U některých nejen rodičů je potřeba se obrnit trpělivostí a zásobou odpovědí, při ne zcela vhodných otázkách, ale tak to již v životě chodí i na jiných pracovištích, kde se setkáváme denně s lidmi a komunikujeme s nimi.

Rada pro ty, co jsou delší dobu mimo své povolání, na mateřské dovolené, začínající učitelé, studenti, praktikanti – nebojte se být na děti trochu přísnější i před rodiči a při jakémkoliv pokusu o narušení lekce se nebojte ihned si sjednat pravidla a říct, takhle teda ne a vysvětlit z jakého důvodu.

Diskuze

V následujících větách se pokusím shrnout data, které jsem vyzorovala při konání programu edukativně stimulačních skupin. Z kvalitativního výzkumu byly použity metody přímého pozorování dětí během konání ESS, přímé pozorování dětí v MŠ a okolí, dle mých časových možností, by položeny otevřené otázky rodičům, na které byl kladen velký důraz a volných rozhovorů s pedagogy a nahlížení do dokumentací dětí. Výsledky, které jsem si zpracovávala nám přinesly, že ESS mají veliký přínos a jsou efektivní pro děti předškolního věku, které tento program navštěvují, ale i pro jejich rodiče, to vše vyplývá z mého přímého

pozorování dětí během ESS, ale i v MŠ, dále odpovědí, které jsem získala od rodičů a volné komunikace s pedagogy. Celkový dojem z realizace výzkumu na mě působil velice kladně. Výsledky hodnotím jako výborné a to hlavně z důvodu toho, že u dětí u kterých je to opravdu potřeba byl cíl splněn a přínos naplněn. Řekla bych, že pro některé bylo největším přínosem získání sebevědomí, srovnání s ostatními vrstevníky, rozvoj komunikačních schopností a nebát se navazovat komunikaci s jinými osobami a reagovat na jejich dotazy.

Je mi zcela jasné, že ESS nemůžeme považovat za největší přínos, který existuje. Děti postupně dozrávají, vyžívají v určitých oblastech postupně, zlepšují se. Pracuje se s nimi denně v mateřské škole, rodiče mají velký vliv a podíl na rozvoji dětí, ale je zcela jasné a viditelné, že program plní očekávání a je velkým, nekompromisním přínosem pro všechny, kteří jej potřebují nebo chtějí zkusit.

Pokud bude i nadále taková spolupráce mezi rodiči, MŠ a dětmi, v tomto programu i v životě, tak je to nejlepší, co může dítě potkat při jeho dalším rozvoji a usnadní mu to lepší vstup do 1. třídy a do života mu to přinese, jen to nejlepší.

Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit, jaký přínos mají edukativně stimulační skupinky pro děti předškolního věku, které půjdou v září do 1. třídy a jestli v daných sledovaných oblastech došlo ke zlepšení nebo posunu či nikoliv.

V teoretické části jsem se zaměřila na témata školní zralost a připravenost, uvedla jsem praktické příklady a činnosti, kterými se dají zlepšovat oblasti, jako jsou hrubá, jemná motorika, grafomotorika, sluchová a zraková percepce, analýza a syntéza, prostorová orientace, matematické představy, rozvoj řečových a komunikačních schopností, dále sociální dovednosti, práceschopnost, pozornost, sebeobsluha a samostatnost. V ESS jsem detailně popsala průběh jednotlivých lekcí a doplnila je obrázky. Představila jsem MŠ a okolní prostředí, kde skupinky probíhaly.

V praktické části mé bakalářské práce, jsem zabývala přínosem ESS pro předškolní děti, kde jsem představila vybrané lekce. Lekce 1, 5 a 10 jsem zpracovala detailněji a doplnila je obrázky. U vybraných 8 dětí, jsem zpracovala školní anamnézu před zahájením ESS i po skončení ESS, abych, mohla, zhodnotit v jakých směrech, činnostech, oblastech se dětem podařilo se zlepšit a v jaké míře, ba naopak v jakých oblastech je pořád prostor pro zlepšení a procvičování, než nastoupí do 1. třídy. Tyto děti jsem pravidelně pozorovala při jednotlivých hodinách.

Jako další metodu jsem využila dotazník, který jsem po skončení ESS rozdala rodičům a poprosila je o krátké zhodnocení. Při mém sledování mi před zahájením ESS pomohla i pí. učitelka, která mě začátkem i celými skupinkami provedla. Uvedla jsem příklady, jaký názor na ESS mají pedagogové i rodiče.

Zjistila jsem, že přínos ESS pro předškolní děti i jejich rodiče je velice velký a to pro všechny děti i pro ty, které potřebují pouze menší doladění v některých oblastech. Díky tomuto kurzu dochází k velkému zlepšování u dětí, což vyplývá z mého šetření, sledování a zhodnocení, které proběhlo u 8 dětí, které tento kurz navštěvovaly. Také to vyplývá s rozhovorů, které jsem vedla s pí. učitelkou a v poslední řadě ve zpětné vazbě, kterou mi poskytli jejich rodič.

V poslední řadě největší přínos vidím pro rodiče, jejich děti a to ve zlepšení jejich vzájemné spolupráce a komunikaci s nimi i jinými pedagogickými pracovníky a to mi nikdo nevyvrátí. K tomu aby to takto fungovalo, tak nestačí, aby rodiče jen pasivně sledovali průběh

jednotlivých lekcí, ale aby se aktivně zapojovali do dění v lekcích a tím pádem podporovali, motivovali, oceňovali své děti a byli jim oporou. Děti poté cítí velkou jistotu a jsou sebejistější a to hlavně v komunikaci i plnění úkolů.

Rodiče i děti si osvojují domácí přípravu, která je bude čekat za pár měsíců při nástupu do školy a to denně.

Myslím si, že se mi absolvování skupinek dařilo a v mé práci jsem dokázala ukázat a zhodnotit jejich velice kladný přínos pro děti předškolního věku ve všech rovinách.

Doufám, že má práce pomůže ostatním čtenářům, začínajícím pedagogům, kolegům, kolegyním, rodičům a poslouží jim, jako takový průvodce nebo rádce při jejich práci či rozhodování.

Úplným závěrem bych chtěla říci, že ten kdo váhá, jestli tento program absolvovat, tak musím za mě říci jednoznačně ano, protože je velikým přínosem pro každého jedince z důvodů již zmíněných výše.

Seznam použitých zdrojů a citací

- BEDNÁŘOVÁ, Jiřina., Vlasta ŠMARDOVÁ, 2016. *Edukativně stimulační skupiny pro děti předškolního věku*. Brno: Pedagogicko-psychologická poradna.
- BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. 2015. *Diagnostika dítěte předškolního věku: Co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. 2. vydání. Brno: Edika. ISBN 978-80-266-0658-1.
- BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. 2022. *Diagnostika dítěte předškolního věku, 2. díl: Co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. Brno: Edika. ISBN 978-80-266-1804-1.
- BEDNÁŘOVÁ, Jiřina. 2019. *Orientace v prostoru a čase: pro děti od 4 do 6 let*. 2. vydání. Brno: Edika. ISBN 978-80-266-1368-8.
- BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. 2006. *Rozvoj grafomotoriky: Jak rozvíjet kreslení a psaní*. Brno: Computer Press. ISBN 80-251-0977-1.
- BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. 2022. *Školní zralost: Co by dítě mělo umět před vstupem do školy*. 3. vydání. Brno: Edika. ISBN 978-80-266-1751-8.
- BEDNÁŘOVÁ, Jiřina. 2017. *Zrakové vnímání: Optická diferenciacce I*. 4. vydání, dotisk. Praha: DYS-centrum. ISBN 978-80-904494-2-8.
- BEDNÁŘOVÁ, Jiřina. 2009. *Jedním tahem: Uvolňovací grafomotorické cviky*. Praha: Dys-centrum.
- BEDNÁŘOVÁ, Jiřina. 2004. *Předčíselné představy*. Brno, Zachova 1.
- BEDNÁŘOVÁ, Jiřina. 2017. *Zrakové Vnímání: Optická diferenciacce I*. 4.vydání, dotisk. Praha, Czech Republic. ISBN 978-80904494-2-8.
- BEDNÁŘOVÁ, Jiřina, Eva DANDOVÁ, Jana KRATOCHVÍLOVÁ, Hana NÁDVORNÍKOVÁ, Zora SYSLOVÁ a Lenka ŠULOVÁ. 2017. *Školní zralost a její diagnostika*. Praha: Dr. Josef Raabe. ISBN 978-80-7496-319-3.
- GAVORA, Peter. a kol. 2010. *Elektronická učebnica pedagogického výskumu*. [online] [cit.2023-06-10]. Bratislava: Univerzita Komenského. Dostupné z: <http://www.e-metodologia.fedu.uniba.sk/> ISBN978-80-223-2951-4.
- HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. 2000. *Psychologický slovník*. Praha: Portál. 297 s. ISBN 80-7178-303-X

- JUCOVIČOVÁ, Drahomíra a Hana ŽÁČKOVÁ. *Je vaše dítě zralé na stup do školy?*. Praha: Grada Publishing, a.s. 2014. ISBN 978-80-247-4750-7.
- KLENKOVÁ, Jiřina. 2006. *Logopedie*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-1110-9.
- KUTÁLKOVÁ, Dana. 2010. *Jak připravit dítě do 1. třídy*. 2. doplněné vydání. Praha: Grada Publishing, a.s. ISBN 978-80-247-3246-6.
- KOLLÁRIKOVÁ, Zuzana a Branislav PUPALA, ed. 2001. *Předškolní a primární pedagogika*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-585-7.
- KROPÁČKOVÁ, Jana. 2008. *Budeme mít prvňáčka: Rady pro rodiče dětí od 5 let*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-359-8.
- LANGMEIER, Jiří a Dana KREJČÍŘOVÁ. 2006. *Vývojová psychologie*. 4. vydání, přepracované a doplněné. Praha: Grada Publishing. ISBN 80-247-1284-9.
- MATĚJČEK, Zdeněk. 1994. *Děti, rodina a stres: Vybrané kapitoly z prevence psychické zátěže u dětí*. Praha: Galén. ISBN 80-85824-06-X
- MATĚJČEK, Zdeněk. 2013. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. 6. vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0519-7.
- NELEŠOVSKÁ, Alena. 2004. *Jak se děti učí hrou*. Praha: Grada Publishing. ISBN 80-247-0815-9.
- OPRAVILOVÁ, Eva. 2016. *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-9087-4.
- PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. 2001. *Pedagogický slovník*. 3. rozšířené a aktualizované vydání. Praha: Portál. ISBN 80-7178-579-2.
- PLEVOVÁ, Irena a Michaela PUGNEROVÁ. 2022. *Dětský výtvarný projev: V pedagogické praxi*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-0218-1.
- SKUTIL, M. a kol. 2011. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. 1.vyd. Praha. Portál. ISBN 978-80-7367-778-7.
- THOROVÁ, Kateřina. 2015. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha. Portál. ISBN 978-80-262-0714-6.

ZELINKOVÁ, Olga. 2014 *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program: Nástroje pro prevenci, nápravu a integraci*. 2. vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-326-0.

ZHÁNĚL, Jiří. a kol. 2014. *Metodologie výzkumné práce*. 1.vyd. Brno. [online] [cit.2023-06-10] Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1451/jaro2017/nk2019/um/Zhanel-metodologie-vyzkumne-prace_2014.pdf

ŽÁČKOVÁ, Hana a Drahomíra JUCOVIČOVÁ. 2020. *Děti s odkladem školní docházky a jejich úspěšný start ve škole: Rady pro rodiče dětí od 5 let*. 6. vydání, dotisk. Praha: D + H. ISBN 978-80-87295-15-1.

Zákon č.561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání: Školský zákon ve znění účinném ode dne 1. 2. 2022. *MŠMT* [online]. [cit. 2023-06-04]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-ode-dne-1-2-2022>

Mateřská škola v Brně, volně dostupné materiály (brožury, materiály, časopisy)

Seznam použitých zkratek

BP – bakalářská práce

ESS – edukativně stimulační skupiny

MŠ – mateřská škola

CNS – centrální nervová soustava

PPP – pedagogicko psychologická poradna

Tj. – to znamená

Atd. – a tak dále

Apod. – a podobně

ADHD – porucha pozornosti s hyperaktivitou

ADD – porucha pozornosti bez hyperaktivity

ZŠ – základní škola

Pí. – paní

Např.: - například

Viz. - vidět

Zjm. - zejména

Seznam obrázků

Obrázek 1 Grafomotorika, Dráha (zdroj Bednářová, Šmardová, 2016)	39
Obrázek 2 Kreslení před psaní, Rovná svislá a vodorovná čára (zdroj Bednářová, Šmardová, 2016) ..	39
Obrázek 3 Jedním tahem, Ruka (zdroj Bednářová, Šmardová, 2016)	40
Obrázek 4 Sluchová analýza a syntéza, Slova nadřazená a podřazená, určování počtu slabik (zdroj Bednářová, Šmardová, 2016)	41
Obrázek 5 Sluchová analýza a syntéza, Slova nadřazená a podřazená, určování počtu slabik (zdroj Bednářová, Šmardová, 2016)	41
Obrázek 6 Vyprávění pohádky, Červená Karkulka (zdroj Bednářová, Šmardová, 2016).....	42
Obrázek 7 Zuby, krokodýl, pila (zdroj Bednářová, Šmardová, 2016)	46
Obrázek 8 Sluchová analýza a syntéza, na kterou hlásku začíná (zdroj Bednářová, Šmardová, 2016)	46
Obrázek 9 Sluchová analýza a syntéza, Rýmy (zdroj Bednářová, Šmardová, 2016)	47
Obrázek 10 Protiklady (zdroj Bednářová, Šmardová, 2016)	47
Obrázek 11 Prostorová orientace (zdroj vlastní).....	48
Obrázek 12 Matematické představy, určování o 1 více, méně (zdroj vlastní)	48
Obrázek 13 Pozorná ouška, příběh o Puňtovi (zdroj Bednářová, Šmardová, 2016)	48
Obrázek 14 Grafomotorika, spodní oblouk (zdroj Bednářová, Šmardová, 2016)	52
Obrázek 15 Zrakové vnímání (zdroj Bednářová, Šmardová, 2016)	53
Obrázek 16 Tangramy (zdroj Bednářová, Šmardová, 2016)	53
Obrázek 17 Zuby, pila (zdroj vlastní)	57
Obrázek 18 Střecha, vratný tah (zdroj vlastní)	57
Obrázek 19 Kreslení před psaním, dráha (zdroj vlastní)	57
Obrázek 20 Obtahování, oblouk (zdroj vlastní).....	57
Obrázek 21 Postava (zdroj vlastní)	57
Obrázek 22 Postava (zdroj vlastní)	58
Obrázek 23 Grafomotorika, kytka, jedním tahem (zdroj vlastní).....	58
Obrázek 24 Vratný tah, střecha (zdroj vlastní).....	58
Obrázek 25 Zuby, pila (zdroj vlastní)	58
Obrázek 26 Vratný tah, spodní oblouk (zdroj vlastní).....	58
Obrázek 27 Grafomotorika, Ruka (zdroj vlastní)	59
Obrázek 28 Dům (zdroj vlastní)	59
Obrázek 29 Spodní oblouk, Kytka (zdroj vlastní).....	59
Obrázek 30 Zuby, pila (zdroj vlastní)	59
Obrázek 31 Oblouk (zdroj vlastní)	60
Obrázek 32 Grafomotorika, dolní oblouk (zdroj vlastní).....	60
Obrázek 33 Vratný tah, Střecha (zdroj vlastní)	60
Obrázek 34 Zuby, pila (zdroj vlastní)	61
Obrázek 35 Postava (zdroj vlastní)	61
Obrázek 36 Grafomotorika, Kytka, Spodní oblouk (zdroj vlastní).....	61
Obrázek 37 Grafomotorika, Spodní oblouk (zdroj vlastní).....	61
Obrázek 38 Postava (zdroj vlastní)	62
Obrázek 39 Grafomotorika, Kytka (zdroj vlastní).....	62
Obrázek 40 Grafomotorika, Ruka (zdroj vlastní).....	62

Obrázek 41 Spodní oblouk (zdroj vlastní)	62
Obrázek 42 Zuby, pila (zdroj vlastní)	62
Obrázek 43 Grafomotorika, Ruka (zdroj vlastní)	63
Obrázek 44 Postava (zdroj vlastní)	63
Obrázek 45 Zuby, pila (zdroj vlastní)	64
Obrázek 46 Grafomotorika, Dráha (zdroj vlastní)	64
Obrázek 47 Grafomotorika, Ruka (zdroj vlastní)	65
Obrázek 48 Postava (zdroj vlastní)	65
Obrázek 49 Vratný tah (zdroj vlastní)	65
Obrázek 50 Spodní oblouk (zdroj vlastní)	65
Obrázek 51 Postava (zdroj vlastní)	66
Obrázek 52 Grafomotorika, Ruka (zdroj vlastní)	66
Obrázek 53 Vratný tah (zdroj vlastní)	66
Obrázek 54 Zuby, pila (zdroj vlastní)	66

Přílohy

Otázky pro rodiče:

- 1) V čem zpětně vidíte přínos programu?
- 2) Splnil program Vaše očekávání?
- 3) Jak na Vaše děti působila domácí příprava?
- 4) Daly se úkoly doma zvládnout?
- 5) Vzpomenete si, jaké úkoly dělaly Vašim dětem obtíže? Které pro ně byly lehčí?
- 6) Jak byste zhodnotili přístup paní učitelky na ESS?
- 7) Je něco, co byste chtěli změnit, nebo se Vám něco na skupinkách nelíbilo?
- 8) V čem vidíte největší přínos na programu z pohledu rodiče?
- 9) Doporučili byste program ESS i ostatním rodičům a proč?
- 10) Jak byste program ESS zhodnotily?